

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
3. Prijímateľ	Základná škola, Školská 389, Sačurov
4. Názov projektu	Budeme úspešnejší
5. Kód projektu ITMS2014+	312011Q761
6. Názov pedagogického klubu	Klub pedagogických zamestnancov – Klub čitateľskej gramotnosti
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	Anna Kačurová
8. Školský polrok	02.2019 – 06.2019 (prvý výstup)
9. Odkaz na webové sídlo zverejnenia písomného výstupu	https://zssacurov.edupage.org/a/op-lz-budeme-uspesnejsi?eqa=dGV4dD10ZXh0L3RleHQzNSZzdWJwYWdlPTk%3D

10.

Úvod:

Stručná anotácia

Autorka OPS Mgr. Dominika Čechová je učiteľkou slovenského jazyka a literatúry na 2. stupni základnej školy. Vo svojej práci využíva aktivizujúce metódy a techniky zamerané na rozvoj komunikačných kompetencií, a to čítania s porozumením, písania a hovorenia. V OPS popisuje ich využitie v praxi, na vyučovacích hodinách v predmete slovenský jazyk a literatúra.

Autorka OPS Mgr. Mária Dudášová je učiteľkou anglického jazyka na 2. stupni základnej školy. Vo svojej práci využíva metódy a techniky zamerané na moderné technológie. Svojich žiakov vedie k spolupráci na domácich aj zahraničných jazykových projektoch. Aktívne sa zapája do projektu eTwinning. Realizovala telemosty a jazykové vyučovanie žiakov cez skype a internet s učiteľmi a žiakmi z celej Európy.

Autorka OPS Mgr. Tatiana Hricová je učiteľkou občianskej náuky na 2. stupni základnej školy. Vo svojej práci využíva metódy a techniky zamerané na osobnostný a sociálny rozvoj žiakov, realizuje so žiakmi piateho ročníka program Cesty k emocionálnemu rozvoju. V OPS popisuje využitie aktivizujúcich metód v praxi, na vyučovacích hodinách v predmete občianska náuka.

Kľúčové slová:

tvorivosť, komunikačné kompetencie, čítanie s porozumením, písomný prejav, hovorenie, aktivizujúce metódy, emocionálny rozvoj

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu:

Cieľom bolo vytvoriť osvedčenú pedagogickú skúsenosť s minimom teórie a so zameraním na praktické skúsenosti členov klubu. Vzhľadom na rozsah príspevkov tento výstup vytvorili dve učiteľky.

Jadro:

Popis témy/problém sa nachádza na nasledujúcich stranách ako osvedčená pedagogická skúsenosť.

Záver a odporúčania:

Produktmi tvorivej práce na hodinách literatúry môže byť napríklad akrostich na tému kamarát, hlavný hrdina a jeho charakteristika, rozprávanie s prvkami opisu – môj najlepší kamarát, prezentácia o autorku knihy, otázky pre autorku na besedu, pozvánka na besedu alebo aj abecedný brainstorming k slovu bunker, voľné písanie – ako by mal vyzeráť môj vysnívaný bunker, prípadne ilustrácia k bunkru, či záložka do knihy, informácie o plemene Hafling. Vhodné je rozdeliť žiakov do skupín, aby pri tvorbe produktov mali možnosť spolupracovať a navzájom si pomáhať. Odporúčame znížiť počet aktivít a viac času venovať ich analýze a prezentácii zo strany žiakov. Čítaniu odporúčame venovať najväčšiu časť hodiny. Veľmi pozitívne hodnotíme metódu komunikačného kolotoča, v ktorej sa aj tí žiaci, ktorým ušli nejaké informácie z textu pri čítaní, mohli od druhých spolužiakov dozvedieť a spomenúť si na ne. Pri tvorbe pexesa alebo príbehu k ilustrácii sa aj žiaci, ktorí inak majú problém niečo napísať, sa zapoja veľmi aktívne.

Precvičovanie slovnej zásoby je vždy najvýhodnejšie formou hry, tajničiek a kreatívnej práce pri ich tvorbe. Veľmi zaujímavá a pre žiakov podnetná, motivačná je práca so slovníkom, tvorba príbehov pomocou obrázkov.

Aplikáciou aktivizujúcich metód a techník podporujúcich rozvoj komunikačných kompetencií prispievame k rozvoju a podpore čítania (s porozumením), písania a komunikačných schopností, ktoré sú základom pre úspešné vzdelávanie sa. Podporujú spoluprácu žiakov, otvárajú ich pre intenzívnejšiu vzájomnú komunikáciu a sociálnu interakciu. Väčšina žiakov prijíma sociálne aktivity pozitívne (po prečítaní svojich popísaných rúk sa cítia príjemne, celková atmosféra v triede je oveľa lepšia). Učíme deti, že negatívne vyjadrenia, existujú, no motivujúce sú väčšinou pozitívne pochvaly. Je potrebné si uvedomiť, že nejde o klasické hodiny a preto je v triede aj väčší ruch, vhodné je upozorniť na to aj vedľajšie triedy. Žiakom môžeme pomôcť aj tým, že si v úvode spoločne so žiakmi napíšeme na tabuľu brainstorming pozitívnych vlastností, pochvál, zároveň tým rozšírime slovnú zásobu. Odporúčame sociálne aktivity realizovať minimálne raz počas školského roka. Prelína sa aj do každodenného života triedy, pomáha zlepšiť vzťahy a komunikáciu v triede.

Podrobnejšie zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov k jednotlivým aktivitám je aj v záveroch každej kapitoly osvedčenej pedagogickej skúsenosti na nasledujúcich stránkach.

11. Vypracoval	Dominika Čechová, Mária Dudášová, Tatiana Hricová
12. Dátum	28.06.2019
13. Podpis	
14. Schválil	Anna Kačurová, Marta Megyesiová
15. Dátum	28.06.2019
16. Podpis	

Základná škola, Školská 389, Sačurov

ITMS 312011Q761 Budeme úspešnejší

Osvedčená pedagogická skúsenosť

Klubu čitateľskej gramotnosti

Dominika Čechová

Mária Dudášová

Tatiana Hricová

2019

**Osvedčená pedagogická skúsenosť
členov Klubu čitateľskej gramotnosti**

vytvorená rámci projektu 31 2000 - Operačný program Ľudské zdroje

Budeme úspešnejší

**Čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť
v základnej škole**

Kód ITMS: **312011Q761**

Autori:

Mgr. Dominika Čechová

Mgr. Mária Dudášová

Mgr. Tatiana Hricová

Pracovisko autorov: **Základná škola, Školská 389, Sačurov**

Vydané: **28. jún 2019**

Základná škola, Školská 389, SAČUROV

Úvod

Táto zbierka osvedčených pedagogických skúseností (OPS) bola vytvorená ako súčasť aktivity: Pedagogické kluby s výstupom v rámci projektu Čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť v základných školách.

Klub čitateľskej gramotnosti pozostáva z desiatich členov, učiteľov ZŠ Sačurov primárneho aj nižšieho stredného vzdelávania, ktorí vyučujú rôzne predmety slovenský jazyk, anglický jazyk, občiansku náuku a výchovné predmety. Stretnutia klubu sa realizujú dvakrát mesačne podľa vopred schváleného plánu klubu.

Klub má pomenovanie „s výstupom“, čo určuje raz za školský polrok vytvoriť výstup – osvedčenú pedagogickú skúsenosť. Táto publikácia je prvým výstupom Klubu čitateľskej gramotnosti. Na jej tvorbe sa podieľali: Mgr. Dominika Čechová, Mgr. Mária Dudášová a Mgr. Tatiana Hricová.

Práce neprešli jazykovou úpravou ani recenziou, za ich obsah zodpovedajú jednotliví autori OPS.

RNDr. Marta Megyesiová
projektový manažér

1. VYUŽITIE AKTIVIZUJÚCICH METÓD A TECHNÍK PODPORUJÚCICH ROZVOJ KOMUNIKAČNÝCH KOMPETENCIÍ V PREDMETE SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

***Autorka OPS Mgr, Dominika Čechová** je učiteľkou slovenského jazyka a literatúry na 2. stupni základnej školy. Vo svojej práci využíva aktivizujúce metódy a techniky zamerané na rozvoj komunikačných kompetencií, a to čítania s porozumením, písania a hovorenia. V OPS popisuje ich využitie v praxi, na vyučovacích hodinách v predmete slovenský jazyk a literatúra.*

Kľúčové slová: tvorivosť, komunikačné kompetencie, čítanie s porozumením, písomný prejav, hovorenie

Ciele a cieľová skupina:

Hlavným cieľom osvedčenej pedagogickej skúsenosti je poukázať na efektivitu využívania aktivizujúcich metód a techník zameraných na rozvoj komunikačných kompetencií v práci s knihou alebo akýmkoľvek textom v predmete slovenský jazyk a literatúra so zámerom zvyšovania motivácie, aktivity a tvorivosti žiakov vo vyučovacom procese.

K čiastkovým cieľom osvedčenej pedagogickej skúsenosti patrí aj zatriktívnenie hodín slovenského jazyka využitím týchto metód, využívanie okamžitej spätnej väzby na vyučovacej hodine a podpora kľúčových kompetencií žiakov, cieľavedomé rozvíjanie čitateľskej gramotnosti, osobnostný a sociálny rozvoj.

Osvedčená pedagogická skúsenosť je zameraná na cieľovú skupinu:

kategória pedagogických zamestnancov: učiteľ,

podkategória: učiteľ slovenského jazyka a literatúry pre nižšie stredné vzdelávanie v 5. – 9. ročníku základnej školy,

vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia,

typ školy, ročník: základná škola, 5. – 9. ročník,

vyučovací predmet: slovenský jazyk a literatúra.

Kontext a rámec OPS:

Schopnosť čítať a učiť sa prostredníctvom čítania je základnou zručnosťou, ktorá je dôležitá preto, aby mohol byť žiak úspešný vo všetkých oblastiach štúdia a na všetkých úrovniach vzdelávania.

Osvedčená pedagogická skúsenosť vychádza z pedagogickej praxe na druhom stupni základnej školy.

OPS sa zaoberá tvorivosťou ako uvedomelou aktivitou zahrňujúcou tvorbu nových, originálnych nápadov, ale aj vhodným procesom pre vzdelávanie. Zaoberá sa čitateľskou gramotnosťou, možnosťami jej rozvoja, rozoberá čitateľské zručnosti a stratégie, venuje sa motivácii k čítaniu a formovaniu správneho vzťahu ku knihám. V písomnom prejave bližšie rozoberá metódy a techniky tvorivého písania ako vhodného prostriedku na rozvoj písomného prejavu a v komunikácii predkladá nové metódy odbúravajúce strach z jazykového prejavu.

Metodika práce, ktorú predkladá táto osvedčená pedagogická skúsenosť, ponúka príklady na využitie zaujímavých a atraktívnych metód a foriem práce pri práci s knihou na hodinách slovenského jazyka a literatúry.

Teoretické východiská:

Tvorivosť sa vo vyučovaní rozvíja zámerným navodzovaním tvorivej aktivity žiakov prostredníctvom situácií a úloh tvorivého charakteru. Tvorivé úlohy sú pre žiakov nové a neznáme, obsahujú prvky nejasnosti, neurčitosti, prekvapenia. Nie sú pri nich stanovené všetky podmienky riešenia. Vyžadujú si tvorivý prístup – aktívnu poznávaciu činnosť, použitie už osvojených poznatkov v neprepracovanej podobe. Riešenia tvorivých úloh bývajú nové, netradičné a zároveň adekvátne zadaniu.¹

Tvorivou prácou rozvíjajú učitelia v žiakoch schopnosť premýšľať tvorivým spôsobom. Zvyšujú tak motiváciu žiakov a uspokojujú ich potrebu niečo vytvárať a byť za to ocenený. Žiaci si potrebujú okrem osvojovania svojich zručností cvičiť aj predstavivosť a skúmať svoje pocity a predstavy. Tvorivá práca im na to dáva príležitosť.²

V súčasnej pedagogickej praxi má tvorivosť veľký význam. Nielen že podnecuje myslenie a rozvíja poznanie, pozornosť a vnímavosť, ale pomáha aj osvojovať si a fixovať vedomosti, podporuje záujem o tvorivé aktivity žiakov v budúcnosti a v nemalej miere prispieva aj k zdravému sebedovetomiu žiaka.

Alfabox je metóda, ktorú môžeme použiť pri evokácii učiva, ale aj ako opakovanie. Pozostáva z predpripravenej tabuľky a pojmu, témy či otázky, ktorá je nosná pre nasledujúcu prácu. Úlohou žiakov je zapisovať k jednotlivým písmenám abecedy pojmy, ktoré sa im vybavujú so zadanou témou, slovom, otázkou. Začína sa príslušným písmenom abecedy. Ak túto aktivitu koná vyučujúci s celou triedou súčasne, ide o **abecedný brainstorming**.³

Cinquian je brainstormingová metóda, ktorá sa vytvára nasledovne:

1. verš obsahuje tému, podstatné meno;
2. verš popíše jedinečné vlastnosti témy dvoma prídavnými menami;
3. verš zaznamenáva dej, popisuje tromi slovesami, čo téma robí alebo čo sa s ňou deje;
4. verš obsahuje ucelenú vetu zo štyroch slov – slogan, ktorý je nosný a vyjadruje postoj alebo názor autora;
- v 5. verši je prevedený súhrn témy synonymom – podstatným menom, slovo je pointou a obmenou prvého slova.⁴

Čítať s porozumením v dnešnej dobe neznamena len vedieť rýchlo a plynule čítať. Znamená aj vedieť spracovať informácie z akéhokoľvek textu, správne a do detailov mu porozumieť a vedieť ho posúdiť. Iba tak sme schopní kriticky hodnotiť a formulovať možnosti založené na našich vedomostiach a reagovať na neočakávané situácie.⁵

¹ Porov. ELIAŠOVÁ, V. 2006. *K niektorým aspektom tvorivého písania v jazykovej a literárnej výučbe*. In: K problematike vyučovania materinského jazyka a literatúry. Bratislava: Univerzita Komenského, 2006, s. 19

² Porov. TUMA, M. 1991. *Tvorivý človek*. Bratislava: Obzor, 1991, s. 19

³ Porov. PETTY, G. 2008. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, s. r. o. 2008, s. 236

⁴ Porov. ČAPEK, R. 2015. *Moderní didaktika*. Praha: Grada Publishing, a. s. 2015, s. 229

⁵ Tamtiež, s. 45

⁶ Porov. HÚSKOVÁ, A. 2012. *Aktívne využívanie čítania s porozumením vo vyučovacom procese v základnej a strednej škole*. s. 12 Dostupné na: <<https://www.zsmsorvesele.edu.sk/uplo ads/fck/file/U%C5%BEito%C4%8Dn%C3%A9%20materie%C3%A1ly%20pedagogika/Akt%C3%ADv ne%20vyu%C5%BEitie%20%C4%8Ditate%C4%BESk%C3%BDch%20zru%C4%8Dnost%C3%AD.pdf>>

Čitateľská zručnosť je vlastne schopnosť prezrieť si text a predpovedať, o čom text bude.

Medzi základné čitateľské zručnosti patrí:

1. Skimming – prelistovanie si, pozretie si obrázkov, nadpisy, podnadpisy, zvýraznené slová, obsah. Toto úvodné zoznámenie sa s materiálom slúži na rozhodnutie, či sa mu budeme venovať hlbšie alebo nie. Táto stratégia je dobrá, napr. pri nákupe kníh v kníhkupectve.

2. Scanning – skenovanie textu je zručnosť využiteľná, napr. keď hľadáme konkrétny údaj – telefónne číslo, odchod vlaku, informáciu.

3. Search reading – výskumné čítanie je technika, ktorou hľadáme kľúčové slová a frázy, ktoré nám pomáhajú nájsť špecifické informácie.

4. Extenzívne čítanie – je čítanie dlhších, súvislých textov vyžadujúcich všeobecné pochopenie.

5. Intenzívne čítanie – kratšie texty, výber špecifických informácií, presné detailné čítanie.

Čitateľská stratégia je, keď žiak pochopí kedy a prečo môže nové informácie použiť a je schopný ich použiť efektívne.

V rozvoji našich čitateľských zručností majú významnú úlohu tri druhy vedomostí:

1. vedieť čo (vedieť opísať, čo mám robiť)

2. vedieť ako (vedieť zrealizovať požadovanú aktivitu)

3. vedieť kedy a prečo (použiť danú zručnosť a použiť ju na dosiahnutie cieľa).

Cieľom výchovy k čítaniu s porozumením je formovať schopnosť čítať a rozumieť všetkým textom, aby sa z človeka stala všestranná vyspelá osobnosť; aby sa z naivného čitateľa stal čitateľ strategický, ktorý číta rád, chápe úlohy a ich účel a rozlišuje, keď číta, aby sa niečo naučil alebo pre potešenie. Taký čitateľ si je vedomý svojho cieľa a vyberá si stratégie, ktorými cieľ dosiahne. Vie rozlíšiť typ a štruktúru textu a číta dovedy a toľkokrát, až kým všetkému neporozumie.⁶

Deti si čítaním rozvíjajú slovnú zásobu, učia sa vyjadrovať, zvykajú si na gramatické pravidlá, učia sa porozumieť textu, vybrať a zapamätať si podstatné informácie a následne s nimi pracovať, aby získavali všeobecný prehľad. Pri čítaní je dôležitý osobný príklad, porozumenie deťom, voľnosť a pomoc vo výbere kníh, rešpekt voči odlišnostiam, nezatracovanie nečitateľov. Je to oveľa náročnejšie než deťom diktovať čo a odmeniť tých najlepších. To, čo má zmysel, vyžaduje osobné nasadenie, čas, námahu a nesie so sebou i riziko omylov, pochybností a sklamaní.⁷

Párové čítanie je metóda vhodná pre fázu uvedomenia si významu nových informácií pri práci s textom. Učiteľ rozdelí text na niekoľko celkov a každá dvojica dostane jednu časť z celku. Dvojice si svoju časť rozdelia na polovice a obaja súbežne čítajú prvú z nich. Jeden z dvojice reprodukuje obsah vlastnými slovami, druhý sleduje text a nabáda k informáciám, ktoré zabudol, zadáva doplňujúce otázky. Spoločne sa tak počúvajú, vyjasňujú si informácie a zhrňujú ich vlastnými slovami. Potom čítajú druhú polovicu s vymenenými rolami. Párové čítanie môžeme použiť tiež pre štúdium textu totožného pre všetky dvojice. Potom sa reflexia zameriava na porovnanie výsledku

⁶ Porov. TOMENGOVÁ, A. 2010. *Čitateľské stratégie zlepšujúce schopnosť učiť sa*. s. 6-7

Dostupné na:

<<https://www.zsmsorvesele.edu.sk/uploads/fck/file/U%C5%BEito%C4%8Dn%C3%A9%20materi%C3%A1ly%20pedagogika/%C4%8Citate%C4%Besk%C3%A9%20strat%C3%A9gie.pdf>>

⁷ Porov. ČERNÁ, O. 2014. Čtení není žádná nuda. Praha: Portál, s. r. o. 2014, s. 8-16

jednotlivých dvojíc. Párové čítanie je metóda, ktorá sa dá dobre využiť pri zložitejších textoch.

Spoločné čítanie je metóda, ktorá vedie k zlepšeniu čítania nahlas. Nemyslí sa tým len hlasné čítanie, ale aj vystupovanie pred triedou. Dobrým riešením je, keď učiteľ nechá dvojicu žiakov, aby si vyhľadali svoje miesto a ticho tam navzájom predčítali zadanú pasáž v knihe. Inou obmenou je predčítanie textu nahlas v laviciach.⁸

Tvorivé písanie. Medzi moderné metódy rozvoja písaného prejavu sa považuje tvorivé písanie. V odbornej literatúre sa pod týmto pojmom skrýva celá škála interpretácií od kratších či dlhších písaných textov až po tvorbu umeleckého textu. Spisovateľ Daniel Hevier tvrdí, že tvorivé písanie nie je činnosťou samou pre seba, lebo „sa stáva súčasťou tvorivého konceptu, ktorý smeruje „za“ alebo „nad“ samotnú zručnosť vytvárať písaný text.“⁹

Hlavným cieľom tvorivého písania je rozvoj písomných kompetencií žiaka. Pomáha vyjadriť to, čo chce, a tak, aby mu adresát správne rozumel. Kultivuje nielen jeho štýl, ale učí ho aj lepšie rozumieť textom iných. Tvorivé písanie je aj dôležitým nástrojom sebazpoznávania, sebareflexie a sebarozvoja. Je efektívnou metódou učenia sa, poznávania sveta, a kultivovania tvorivého myslenia. Tvorivé písanie podnecuje učiteľov k používaniu menej direktívnych metód a žiakov mení z reprodukujúcich objektov na živé subjekty, ktoré počas učenia sa myslia, hľadajú, spomínajú, rozpamätávajú sa, zvažujú. Tvorivé písanie dokáže pútavým, nevtieravým spôsobom obohatiť výučbu materinského jazyka.

V školskej praxi sa tvorivé písanie primárne zameriava na:

- rozvíjanie individuálneho štýlu pisateľa – uvedomenie si vlastnej osobnosti, reflektovanie vlastných schopností,
- oboznámenie sa s rôznymi metódami písania textu,
- nadobudnutie pisateľských a komunikačných zručností (schopnosť rozvíjať a logicky usporiadať myšlienky do textu, dodržať časovú a tematickú postupnosť, vedieť vytvoriť súdržný text),
- uvoľnenie fantázie a obrazotvornosti,
- zvládnutie rôznych techník pri tvorbe textu,
- odbúranie strachu z písania a podpore sebavedomia,
- odbúranie zábran z prezentácie svojej práce pred spolužiakmi atď.¹⁰

Y graf je kognitívna metóda, spôsob ako usporiadať myšlienky a nápady k danej téme. Žiaci si zapisujú do polí, ktoré sú označené grafickým symbolom. Napríklad oko – ako to vidia ucho – ako to počujú, hlava – čo si o tom myslia, postava človeka – aký je ich postoj, niekoľko ľudí – čo o tom hovoria druhí a srdce – ako to cítia a pod.¹¹

Akrostich je metóda tvorivého písania, ktorú môžeme použiť v akejkoľvek časti hodiny a v rôznych predmetoch, nielen na hodinách slovenského jazyka a literatúry. Začiatkové písmená (slabiky) veršov (strof) čítané zhora nadol vytvárajú slovo,

⁸ Porov. ČAPEK, R. 2015. Moderní didaktika. Praha: Grada Publishing, a. s. 2015, s. 310

⁹ HEVIER, D.: *Tvorivé písanie? ÁNO!* In: Zborník zo Sympózia o tvorivom písaní. Bratislava: MPC, 2006. s. 86

¹⁰ Porov. FIŠER, Z. 2001. *Tvůrčí psaní. Malá učebnice technik tvůrčího psaní*. Brno: Paido 2001. s. 19

¹¹ Porov. ČAPEK, R. 2015. Moderní didaktika. Praha: Grada Publishing, a. s. 2015, s. 256-257

skupinu slov alebo vetu. Žiaci môžu písať k menu pocity, charakter pomocou prídavných mien, vytvoriť príbeh na rozprávkovú postavu.

Š túdium
K omunikácia
O dbornosť
L áska
A mbície¹²

Príbehy k obrázkom je metóda, ktorá môže byť využitá aj na iných hodinách ako je slovenský jazyk a literatúra. Učiteľ predloží žiakom obrázky alebo sériu obrázkov a žiaci majú za úlohu pripísať k nim príbeh. Obrázok môže byť rovnaký pre celú triedu alebo môžu byť odlišné pre každú skupinu či žiaka.

Pyramídový príbeh. Metóda umožňuje vytvoriť základnú osnovu príbehu, riešenia nejakého problému, otázky. Do pripravenej osemriadkovej osnovy žiaci postupne zapisujú asociácie v nasledujúcom poradí:

1. Na prvý riadok napíšu meno svojej postavy (môže to byť človek, zviera, zelenina alebo neživá vec, ktorá sa v príbehu objaví)
2. Na druhý riadok dvoma slovami popíšu svoju postavu (vzhľad, vek, osobnostné rysy a vlastnosti)
3. Na tretí riadok napíšu tri slová, ktoré popisujú, kde sa príbeh dohráva (zem, miesto, verejné priestranstvo)
4. Na štvrtý riadok napíšu žiaci štyri slová, ktoré vystihujú zápletku príbehu (peniaze, niekto sa stratil, chudoba, láska, stretnutie)
5. Na piaty riadok napíšu pút' slová, ktoré popisujú prú udalost' (čo spôsobilo konflikt alebo zápletku príbehu)
6. Na šiesty riadok napíšu šesť slov, ktoré popisujú druhú udalost' (ako sa zmení hlavná postava alebo jej okolie po tom, čo sa objaví konflikt)
7. Na siedmy riadok napíšu sedem slov, ktoré popisujú tretiu udalost' (čo kto urobil pre vyriešenie konfliktu)
8. Na ôsmy riadok napíšu osem slov, ktoré popisujú rozuzlenie zápletky.

Žiaci na pripravený formulár zapisujú podľa návodu svoje myšlienky. Vyplnený zápis slúži ako podklad pre následné literárne spracovanie. Dôležité je, aby žiaci dopredu vedeli, ako použiť kľúčové slová.¹³

Komunikačné metódy. Komunikačné zručnosti využívame vo všetkých oblastiach ľudského života. V práci, v rodine, vo vzájomných vzťahoch. Od toho, ako spolu komunikujeme, nezávisia len naše vzájomné vzťahy, ale aj úspech. Vo výchovno-vzdelávacom procese zohráva komunikácia medzi učiteľom a žiakom veľmi dôležitú úlohu.

Komunikačné metódy rozvíjajú komunikačné zručnosti žiakov. Podporujú aj ich prezentačné, sociálne, tvorivé a ďalšie schopnosti a zručnosti. Vhodne dopĺňajú a podporujú snahu učiteľa o vytvorenie priaznivej klímy v triede a podporu komunikácie.

¹² HAJROVÁ, M. 2014. *Aktivity podporujúce rozvoj tvorivého písania*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum. 2014, s. 21 Dostupné na: <https://mpc-edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/7_ops_hajrova_miriam_-_aktivity_podporujuce_rozvoj_tvoriveho_pisania.pdf>

¹³ Porov. ČAPEK, R. 2015. *Moderní didaktika*. Praha: Grada Publishing, a. s. 2015, s. 323

Komunikácia by mala byť **priateľská** – optimistická, podporujúca, **nestresujúca** – žiak nie je prerušovaný učiteľom a nikto za neho nedokončuje vety, **slobodná** – každý názor je považovaný za legitímny a všetci majú právo sa vyjadriť a slušne odpovedať, **korigovaná** – každá komunikácia má svoje pravidlá, ktoré slúžia ich účastníkom. Nie je vhodné ich prekrikovať, rušiť alebo používať nevhodné či vulgárne slová, **vyvážená** – názor každého má svoju váhu, nikto nie je uprednostňovaný, učiteľ sa obracia na všetkých žiakov, **nepovýšená** – učiteľ, ktorý vedie komunikáciu v triede potvrdzuje jej pravidlá, určuje tému, avšak musí využiť každú príležitosť na to, aby nezastával svoju pozíciu neobmedzene, ale aby sa žiaci v komunikácii osmelili a mali v nej viac priestoru, aby bol vytvorený priestor na sebahodnotenie žiakov; **nemanipulujúca** – učiteľ by sa mal vyvarovať citových, vynucujúcich si výlevov svojimi vlastnými postojmi a sám by ich mal viesť k umeniu si také postoje vytvoriť, obhájiť a rešpektovať u druhých; **rovná** – učiteľ by nemal klamať, vyhovárať sa.¹⁴ Každý učiteľ by mal mať záujem, aby žiaci, ktorých učí, sa učili v čo najväčšej pohode, aby si navzájom aj napriek odlišným názorom rozumeli, a tak skvalitňovali nielen svoje vedomosti, ale aj vzájomné medziľudské vzťahy.

Horúce kreslo – je komunikačná metóda, pri ktorej väčšinou rozpráva učiteľ, ale snaží sa motivovať celú triedu. Učiteľ hraje rolu „odborníka“, ktorý sa zúčastňuje odbornej diskusie. Len čo sa skupine predstaví, môžu mu žiaci klásť otázky. „Odborník“ - učiteľ odpovedá na otázky, nevystupuje zo svojej roly. Žiaci tak po určitej dobe môžu na základe rozhovoru spísať to, čo sa dozvedeli. Obmenou môže byť aj to, že v role odborníka sa ocitne žiak. Buď ten, o ktorom učiteľ vie, že v danej oblasti má potrebné znalosti, alebo ten, kto sa mal na svoju rolu pripraviť za domácu úlohu.

Kolotoč – komunikačná metóda, kde polovica žiakov sedí v kruhu otočená smerom von z kruhu a druhá tvárou smerom do kruhu. Žiaci sedia v pároch a kontaktujú sa očami. Páry, ktoré sedia sebe spolu, v určenú dobu spolupracujú. Žiaci vo vonkajšom kruhu sa v smere hodinových ručičiek postupne presúvajú a získavajú stále nového partnera. Navzájom si žiaci podávajú informácie a pýtajú sa, môžu si vymieňať navzájom poznatky v určenom časovom limite. Aktivita trvá, dokedy sa pôvodná skupina zídne opäť na svojich miestach. Pôvodné dvojice tak diskutujú o poznatkoch, ktoré získali počas celého procesu.¹⁵

Reťazová diskusia. Na začiatku diskusie učiteľ rozdá každému žiakovi určitý počet voľných lístočkov. Každý žiak si na každý svoj lístoček napíše zreteľne svoje meno. V samotnej diskusii, ten, kto prvý prispeje, položí lístoček so svojím menom doprostred kruhu alebo na tabuľu. Ďalší, ktorí na neho zareagujú, priložia svoj lístoček k tomu, postup sa ďalej opakuje. Vzniká určitá sieť reakcií, ktorá vedie žiakov k hlbšiemu uvedomeniu si svojich výpovedí vo vzťahu k spoločnej diskusii.

Komunikačný semafor je technika, ktorá umožňuje moderovať diskusiu. Každý žiak má pri sebe farebné papieriky – zelený, oranžový a červený. V priebehu diskusie ich umiestňuje pred svoje miesto na zem podľa nasledujúceho pravidla: Červený papierik znamená, že k téme, otázke, situácii, o ktorej je reč, nemá čo povedať, nerozumie jej alebo nevie, ako reagovať.

¹⁴ Porov. ČAPEK, R. 2015. Moderní didaktika. Praha: Grada Publishing, a. s. 2015, s. 263

¹⁵ Porov Tamtiež, s. 271-272

Oranžový papierik umiestni vtedy, kedy premýšľa o tom, ako by mohol do diskusie prispieť, ako by mohol zareagovať, ako sformulovať otázku a pod.

Zelený papierik žiak položí vo chvíli, kedy je pripravený reagovať, má rozmyslené, čo chce povedať.¹⁶

Aplikácia aktivizujúcich metód a techník v rámci vyučovacích hodín

1. vyučovacia hodina

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Ročník: piaty

Typ vyučovacej hodiny: fixačná, dvojhodinový blok (90')

Obsahový štandard: kniha, autor, próza, vonkajšia kompozícia textu (nadpis, odsek, kapitola), hl. postava, ilustrácia pozvánka, charakteristika

Výkonový štandard:

Žiak:

- vie vysvetliť rozdiel medzi autorom (článku v novinách, v časopise) a spisovateľom (umeleckej literatúry);
- vie vysvetliť rozdiel medzi umeleckým textom a textom v dennej tlači;
- dokáže porovnať knihu a internet ako zdroj informácií;
- uvedomuje si ich pozitíva i negatíva;
- chápe čítanie ako prostriedok sebarozvoja;
- učí sa, ako správne počúvať, premýšľať nad počutým, správne reagovať, zopakovať počuté;
- dokáže reprodukovať prečítaný text v časovej postupnosti;
- pracuje s textom a dokáže ho zadeliť do poézie alebo prózy;
- odpovedá na otázky o texte, dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok;
- vie vysvetliť pojmy – nadpis, odsek, kapitola, prozaický text, ilustrácia, hl. postava a určiť ich v texte;
- číta s porozumením, primerane jeho jazykovej úrovni a skúsenostiam;
- rešpektuje prestávku, dôraz, interpunkčné znamienka;
- dokáže vytvoriť jednoduché rozprávanie s prvkami opisu;
- dokáže formulovať ústne svoje pocity vyvolané prečítaným textom;
- vie vyjadriť ústne svoj postoj, názor na prečítaný text;
- dokáže spracovať informácie z rozličných zdrojov do prezentácie PowerPoint a programu Microsoft Word a prezentovať ich;
- pozná základné štylistické, jazykové a kompozičné prostriedky pre tvorbu pozvánky;
- dokáže pozvánku vytvoriť.

Špecifické ciele:

Kognitívne:

- vyjadrovať sa, hodnotiť, komunikovať, obhajovať navzájom svoje názory, postrehy, postoje k téme kamarát;
- formulovať svoje asociácie do podoby abecedného brainstormingu k slovu bunker;
- čítať plynulo, bez chýb, s porozumením;
- vyhľadať vhodné informácie a obrazový materiál na internete o autorke knihy a spracovať ho do prezentácie PowerPoint;
- formulovať otázky na besedu pre autorku knihy;

¹⁶ Porov. ČAPEK, R. 2015. Moderní didaktika. Praha: Grada Publishing, a. s. 2015, s. 277-280

- vyhľadať v texte čo navyše informácií o hlavnom hrdinovi, zapísať ich a podľa jeho charakteristík ho nakresliť na výkres;
- použitím vhodných jazykových a mimojazykových prostriedkov prezentovať pred triedou produkty svojej aktivity (pozdávka, prezentácia PowerPoint, informácie o plemene Hafling v programe Microsoft Word, výkres (plagát) hl. hrdinu, otázky na interview, charakteristika svojho najlepšieho kamaráta) ;
- vyriešiť samostatne pracovný list k umeleckému textu.

Afektívne:

- ústne formulovať a obhajovať svoje pocity a názory na tému kamarátstva;
- oceniť hodnotu kamarátstva a zabudovať ju do svojho hodnotového rebríčka;
- formulovať svoje názory vyvolané prečítaným textom;
- vžiť sa do konania a správania postáv v umeleckom texte.

Psychomotorické:

- napísať vlastné asociácie k slovu kamarát;
- napísať charakteristiku svojho najlepšieho kamaráta;
- napísať otázky na besedu s autorkou;
- vytvoriť pozvánku na besedu s autorkou knihy;
- vytvoriť prezentáciu o autorke knihy;
- napísať v programe Microsoft WORD základné informácie o plemene Hafling;
- vyplniť pracovný list;
- napísať vlastné asociácie spájajúce sa s pojmom bunker;
- napísať, ako by mal vyzeráť môj bunker, prípadne text doplniť o ilustráciu alebo mapu k bunkru;
- vytvoriť záložku do knihy;
- písomne zhodnotiť svoju prácu v dotazníku z vyučovacej hodiny.

Vyučovacie metódy a techniky: riadený rozhovor, komunikačný kruh, komunikačný semafor, akrostich, pozvánka, prezentácia, práca s IKT, voľné písanie, spoločné čítanie, abecedný brainstorming, práca s IKT, práca v textovom editore WORD

Organizačné formy práce: spoločná (frontálna) práca, samostatná práca, skupinová práca

Pomôcky: PC, interaktívna tabuľa, zošit, výkresy, farbičky, fixy, pero, kniha Traja kamoši a fakticky fantastický bunker, multimedialne CD knihy Traja kamaráti a fakticky fantastický bunker

Prierezové témy: environmentálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova, multikultúrna výchova, ochrana života a zdravia

Medzipredmetové vzťahy: občianska náuka, výtvarná výchova, informatika, geografia, náboženská výchova

Kľúčové kompetencie:

Poznávacie (kognitívne) kompetencie: používať kognitívne operácie, učiť sa sám aj v skupine, kriticky myslieť, tvorivo myslieť

Komunikačné kompetencie: tvoriť, prijať a spracovať informácie, vyhľadávať a sprostredkovať informácie, formulovať svoj názor a argumentovať, verbálne a neverbálne vyjadriť svoju vôľu a city

Sociálne(interpersonálne): akceptovať skupinové hodnoty, tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín, spolupracovať s jednotlivcami i skupinami, vžiť sa do pocitov a konania inej osoby

Osobnostné (intrapersonálne) kompetencie: vytvárať a reflektovať vlastnú identitu, vytvárať vlastný hodnotový systém, regulovať svoje konanie

Komunikačné kompetencie:

Čítanie s porozumením: vybrať text na základe znalostí z informačných prameňov podľa komunikačného zámeru, nahlas, ticho, opakovane prečítať text, porozumieť významu slov v umeleckom a vecnom texte, prerozprávať obsah umeleckého textu, rozoznať a pomenovať časti vnútornej a vonkajšej kompozície textu, vyhľadať prvky nadväznosti medzi slovami, kt. vyjadrujú súvislosť medzi vetami.

Písanie: zosúladiť slovnú zásobu s cieľom komunikácie, využívať primerané štylistické prostriedky, využívať bohatstvo spisovnej lexiky národného jazyka, vytvoriť modifikovaný text, vybrať vhodný slohový žáner v súvislosti s cieľom písania, prispôbiť tomuto žánru úpravu textu, zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti, skontrolovať si text a upraviť ho.

Hovorenie: v danej komunikačnej situácii plynule a zrozumiteľne sa vyjadrovať, primerane gestikulovať a používať vhodnú mimiku, formulovať svoj názor a pomocou argumentov ho obhájiť, zosúladiť jazykové prostriedky s cieľom komunikácie, zistiť pomocou konkrétnych otázok, či ostatní porozumeli prejavu, rešpektovať jazykové pravidlá, vybrať slová, vety a textové pasáže a použiť ich v jazykovom prejave, diferencovať slovnú zásobu s ohľadom na komunikačnú situáciu, uplatňovať plynulé tempo a zrozumiteľnosť prejavu, v komunikácii vhodne využíva zvukovú stránku prejavu.

Štruktúra hodiny:

Prvá hodina

Úvodná časť

V úvode prvej hodiny zoznámime žiakov s knihou Traja kamoši a fakticky fantastický bunker. Každému žiakovi ponúkneme tlačенú verziu knihy, ktorú si na úvod môže poprezerat' očami a prelistovať. Žiakov upozorníme na to, čo všetko si môžu na prvý pohľad všimnúť: (obal, názov, štruktúra knihy, obsah, kapitoly, členenie textu, ilustrácie, rozsah, vydanie, autorka)

a) Motivácia

Pre motiváciu použijeme kľúčové slová z názvu knihy. Na prvej hodine budeme pracovať s pojmom kamarát. Využijeme na to metódu tvorivého písania – **akrostich** (vid' obr. č. 1 Príloha A). Na tabuľu napíšeme pod seba začiatkové písmená slova kamarát. Úlohou žiakov je na každé začiatkové písmeno napísať, čo v nich asociuje slovo kamarát. Veta sa musí začínať príslušným začiatkovým písmenom.

b) Expozícia

Keď máme aktivitu hotovú, otvoríme diskusiu k téme kamarát vo forme komunikačného kruhu s využitím **komunikačného semaforu**. Žiaci tak môžu slobodne prezentovať svoje názory a postoje a vzájomne ich obhajovať.

Potom nasleduje práca s textom metódou **spoločného čítania**. Žiaci čítajú text jednotlivo po odsekoch. Zdokonaľujeme techniku čítania.

Žiakov rozdelíme do skupín a zadáme im úlohy:

1. skupina: Pracujte s textom. Vyhľadajte v texte čo najviac informácií, ktoré charakterizujú hlavného hrdinu. Jeho vonkajšie charakteristiky, vnútorné vlastnosti, záľuby, vonkajší vzhľad. Hl. hrdinu nakreslite podľa týchto charakteristík.

2. skupina: Metódou **voľného písania** napíšte, kto je váš najlepší kamarát a prečo. Môžete napísať aj to, čo si na ňom vážite, čo ste s ním zažili. Využite rozprávania s prvkami opisu. (vid' obr. č. 6 – 7 Príloha B)

3. skupina: Zhromaždite informácie o autorke knihy z internetu a spracujte do krátkej prezentácie PowerPoint – max. 5 snímok.

4. skupina: Rozdeľte si úlohy v skupine a vymyslite otázky pre autorku na besedu, ktorej by ste sa mali zúčastniť a vytvorte pozdvanú na túto besedu.

c) Fixácia

Po skončení skupinovej práce prezentujeme aktivity jednotlivých skupín, pri ktorých sa žiaci zdokonaľujú vo svojich komunikačných a prezentačných zručnostiach. (8 min.)

d) Záver

Záver prvej hodiny patrí krátkemu ústnemu zhodnoteniu zo strany učiteľa a žiakov. Učiteľ umožní žiakom vyjadriť sa, čo sa im páčilo, prípadne nepáčilo počas hodiny, či úlohy, ktoré riešili, zvládli alebo či boli pre nich náročné, ak áno, vysvetlia z akého dôvodu.

Druhá hodina

V prvom bloku vyučovacej hodiny sa motivácia žiakov odvíjala od hlavného klúčového pojmu kamarát, ktorý vyplýval z názvu knihy. V druhom bloku sa motivácia a aktivizácia do procesu tvorivej práce na hodine bude odvíjať od druhého klúčového pojmu z názvu, a to bunker.

a) Motivácia

Učiteľ formou podnetných otázok (Už ste sa niekedy chceli pred niečím skryť? Pred čím? Pred kým? Prečo? Kde to bolo? Aká bola vaša skrýša? Čo si predstavíte, keď sa povie slovo bunker? A iné.) privedie žiakov k druhému hlavnému pojmu z názvu knihy – bunker. Na aktivizáciu žiakov využijeme metódu - **abecedný brainstorming**. (viď obr. č. 2 - 3 Príloha A) Na tabuľu napíšeme vo forme tabuľky začiatkové písmená abecedy a úlohou žiakov bude vpisovať asociácie k pojmu bunker na uvedené začiatkové písmená.

b) Expozícia

Pustíme si audionahrávku textu z knihy (s. 14 – 28). Žiakov tak učíme nielen text správne čítať, ale v tomto prípade aj pozorne počúvať, vedieť zachytiť myšlienku, podstatu textu, cvičíme ich pamäť a pozornosť a zapájame aj ich ostatné zmysly a predstavivosť.

Nasleduje práca s pracovným listom, ktorý obsahuje otázky na overenie čitateľskej gramotnosti z prečítaného textu v prvom bloku vyučovacej hodiny a z práve vypočutého textu.

Keďže žiaci sú rôzni a niektorí radšej píšú, iní kreslia a tvoria a iní zasa pracujú radi s počítačom, v nasledujúcej práci na hodine majú možnosť vlastného výberu.

Žiakom dáme možnosť vybrať si z troch ponúk pre nasledujúcu aktivitu.

1. aktivita: tvorivé písanie, 2. aktivita: tvorivosť a ilustrácia, 3. aktivita: práca s IKT.

Na základe ich výberu žiakov oboznámime s nasledujúcimi aktivitami.

1. AKTIVITA – tvorivé písanie. Úlohou žiakov bude metódou **voľného písania** napísať, ako by vyzeral ich vysnívaný bunker. (viď obr. č. 4 -5 Príloha B) K textu môžu pripojiť ilustráciu alebo mapu cesty od svojho domu k bunkru.

2. AKTIVITA – tvorivosť a ilustrácia: Úlohou žiakov bude zamyslieť sa nad vypočutým alebo doteraz prečítaným textom nad tým, čo ich oslovilo alebo v nich nechalo nejaký dojem a vytvoriť záložku do knihy.

3. AKTIVITA – práca s IKT: Úlohou žiakov je nájsť informácie na internete o plemene Hafling, prípadne obrazový materiál a spracovať ho v programe Microsoft WORD v rozsahu 1 strany.

c, Fixácia

Po ukončení aktivít nasleduje ich prezentácia.

d, Záver

Krátke ústne zhodnotenie hodiny – učiteľ zhodnotí aktivitu žiakov na hodine, pochváli ich a dá priestor žiakom na krátke zhodnotenie. Potom žiakom rozdá dotazníky na zhodnotenie hodiny a vlastné sebahodnotenie, ktoré vyplnia doma.

Vybraté organizačné formy práce na vyučovacích hodinách boli zastúpené rovnomerne. Stanovené úlohy boli primerane náročné. Žiaci mali dosť príležitostí na aktívnu, ale aj samostatnú tvorivú činnosť a taktiež spoluprácu. Každý žiak bol zapojený do nejakej vyučovacej aktivity. Aktivity na hodine boli zamerané na rozvoj ich komunikačných, čitateľských, písomných a tvorivých zručností.

Produktmi tvorivej práce v tomto dvojhodinovom vyučovacom bloku boli: akrostich na tému kamarát, hl. hrdina a jeho charakteristika, rozprávanie s prvkami opisu – môj najlepší kamarát, prezentácia o autorku knihy, otázky pre autorku na besedu, pozvánka na besedu, abecedný brainstorming k slovu bunker, voľné písanie – ako by mal vyzeráť môj vysnívaný bunker, príp. ilustrácia k bunkru, záložka do knihy, informácie o plemene Hafling. Žiaci boli rozdelení do skupín a pri tvorbe produktov mali možnosť spolupracovať a navzájom si pomáhať. Počas hodín prevládala dobrá pracovná klíma. Vyučovací blok bol počtom, obsahom a rozmanitosťou bohatý a obsahoval veľa úloh, a preto sme nemohli dať z časového dôvodu priestor všetkým žiakom prezentovať pred spolužiakmi ich produkty práce a taktiež o nich podrobnejšie a dlhšie porozprávať, čo považujeme za negatívne. Odporúčame znížiť počet aktivít a viac času venovať ich analýze a prezentácii zo strany žiakov.

Žiaci hodnotili túto hodinu veľmi pozitívne. Najviac sa im páčila skupinová práca a to, že si na vypracovaní zadaných úloh mohli pomáhať a spolupracovať. V spätnej väzbe z hodiny žiaci vyjadrili spokojnosť s charakterom tvorivej práce na hodine a záujem o tvorivú činnosť. Vysoko hodnotili priateľský prístup učiteľa a príjemnú a uvoľnenú atmosféru na hodine. Hodina im poskytla dosť priestoru pre vzájomnú komunikáciu. V rámci rozvoja komunikačných kompetencií najviac hodnotili rozvoj písomného prejavu, rozvoj čítania a veľa žiakov si pochvalovalo komunikáciu. Hodina im bola veľkým prínosom v rozvoji spolupráce a vzájomnej tolerance a v rešpekte rozdielnych názorov.

2. vyučovacia hodina

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Ročník: piaty

Typ vyučovacej hodiny: fixačná, dvojhodinový blok (90')

Obsahový štandard: personifikácia, zdrobnenina, metafora, frazeologizmy, opis slohového postupu, komiks, opis pracovného postupu

Výkonový štandard:

Žiak:

- vie definovať pojmy personifikácia, zdrobnenina, metafora, frazeologizmy a určiť ich v texte;
- číta s porozumením, primerane jeho jazykovej úrovni a skúsenostiam;
- chápe čítanie ako prostriedok sebarozvoja;

- dokáže formulovať ústne svoje pocity vyvolané prečítaným textom;
- dokáže reprodukovat' prečítaný text;
- vie vyjadriť ústne svoj postoj, názor k téme vzťahu človek a zviera;
- definovať pojmy komiks a opis pracovného postupu;
- pozná základné štylistické, jazykové a kompozičné prostriedky pre tvorbu opisu pracovného postupu a komiksu;
- dokáže vytvoriť jednoduchý komiks;
- dokáže spracovať informácie z rozličných zdrojov a z nich vytvoriť jednoduchý opis pracovného postupu a prezentovať ich;
- vie vyhľadať v texte podstatné mená, prídavné mená a slovesá a určiť ich gramatické kategórie.

Špecifické ciele:

Kognitívne:

- vyjadrovať sa, hodnotiť, komunikovať, obhajovať navzájom svoje názory, postrehy, postoje k téme vzťah človek – zvieratá, starší ľudia;
- čítať pozorne, plynulo, zrozumiteľne, s porozumením;
- reprodukovat' prečítanú časť textu;
- použitím vhodných jazykových a mimojazykových prostriedkov prezentovať pred triedou produkty svojej aktivity (asociácie, jazykolamy, recepty, komiks, Y graf);
- vyriešiť samostatne pracovný list k umeleckému textu.

Afektívne:

- ústne formulovať a obhajovať svoje pocity a názory na vzťah k zvieratám a starším ľuďom;
- formulovať a obhajovať svoje názory vyvolané prečítaným textom;
- vžiť sa do konania a správania postáv a zvierat v umeleckom texte;
- rešpektovať rozdiely medzi ľuďmi;
- vžiť sa do konania starších osôb a vedieť im prejaviť úctu.

Psychomotorické:

- metódou tvorivého písania cinquian opísať svoju naj osobu, ktorú majú žiaci radi a tiež svoje najobľúbenejšie zviera;
- vytvoriť komiks, ktorého hlavnou postavou bude kôň;
- napísať a doplniť ilustráciou recept na svoje obľúbené jedlo;
- napísať niekoľko jazykolamov;
- vyplniť pracovný list;
- napísať vlastné asociácie spájajúce sa s vetou „Keď sa bojíš, nechod' do lesa.“
- napísať svoje podnety a asociácie na základe vypočutého úryvku z umeleckého textu do Y-grafu;
- písomne zhodnotiť svoju prácu v dotazníku z vyučovacej hodiny.

Vyučovacie metódy a techniky: cinquian, párové čítanie, jazykolamy, pracovný list, reťazová diskusia, komiks, Y-graf

Organizačné formy práce: spoločná (frontálna) práca, samostatná práca, skupinová práca

Pomôcky: výkresy, farbičky, fixy, pero, papier, kniha Traja kamoši a fakticky fantastický bunker, tabuľa, PC

Prierezové témy: environmentálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova, ochrana života a zdravia

Medzipredmetové vzťahy: občianska náuka, výtvarná výchova, geografia, hudobná výchova, informatika

Kľúčové kompetencie:

Poznávacie (kognitívne) kompetencie: používať kognitívne operácie, učiť sa sám aj v skupine, kriticky myslieť, tvorivo myslieť

Komunikačné kompetencie: tvoriť, prijať a spracovať informácie, vyhľadávať a sprostredkovať informácie, formulovať svoj názor a argumentovať, verbálne a neverbálne vyjadriť svoju vôľu a city

Sociálne (interpersonálne): akceptovať skupinové hodnoty, tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín, spolupracovať s jednotlivcami i skupinami, vžiť sa do pocitov a konania inej osoby

Osobnostné (intrapersonálne) kompetencie: vytvárať a reflektovať vlastnú identitu, vytvárať vlastný hodnotový systém, regulovať svoje konanie a chrániť vlastný život

Čítanie s porozumením: vybrať text na základe znalostí z informačných prameňov podľa komunikačného zámeru, nahlas, ticho, opakovane prečítať text, porozumieť významu slov v umeleckom a vecnom texte, prerozprávať obsah umeleckého textu, vyhľadať prvky nadväznosti medzi slovami, kt. vyjadrujú súvislosť medzi vetami

Písanie: zosúladiť slovnú zásobu s cieľom komunikácie, využívať primerané štylistické prostriedky, využívať bohatstvo spisovnej lexiky národného jazyka, vytvoriť modifikovaný text, vybrať vhodný slohový žáner v súvislosti s cieľom písania, prispôbiť tomuto žánru úpravu textu, zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti, skontrolovať si text a upraviť ho s cieľom zlepšiť štylistiku a opraviť gramatické chyby, pravopis, interpunkciu, vytvoriť čistopis

Hovorenie: v danej komunikačnej situácii plynule a zrozumiteľne sa vyjadrovať, primerane gestikulovať a používať vhodnú mimiku, formulovať svoj názor a pomocou argumentov ho obhájiť, zosúladiť jazykové prostriedky s cieľom komunikácie, zistiť pomocou konkrétnych otázok, či ostatní porozumeli prejavu, rešpektovať jazykové pravidlá, vybrať slová, vety a textové pasáže a použiť ich v jazykovom prejave, diferencovať slovnú zásobu s ohľadom na komunikačnú situáciu, uplatňovať plynulé tempo a zrozumiteľnosť prejavu

Štruktúra hodiny:

Prvá hodina

a) Motivácia

Pre motiváciu použijeme metódu tvorivého písania **cinquian** ako prípravu pre prácu s nasledujúcim textom z knihy, ktorý sa bude odvíjať od ďalších postáv v knihe, ktorými sú doktor Hafling – kôň a akýsi „čudný dedko“. Úlohou žiakov je vybrať si jedného človeka zo svojho okolia, ktorého majú radi a jedno zvieratko a aplikovaním techniky cinquian (viď obr. č. 8 – 11 Príloha C) ho opísať.

b) Expozícia

Po ukončení metódy cinquian otvoríme v **komunikačnom kruhu reťazovú diskusiu** vyplývajúcu z ich opisov. Žiakov aktivizujeme podnetnými otázkami o ich vzťahu k osobám, ktoré si vybrali a zvieratkám, ktoré sú ich obľúbené. Každý žiak má v tejto diskusii k dispozícii lístoček so svojím menom a keď do diskusie prispeje, položí lístoček doprostred kruhu. Z ich lístočkov tak postupne vznikne sieť reakcií, pri ktorej žiaci môžu sami vidieť, ako do diskusie prispeli. V závere diskusie pri jej zhrnutí ich vedieme k pozitívnemu vzťahu k zvieratám a k ľuďom, k ich vzájomnému rešpektu a úcte.

Nasleduje čítanie ďalšej časti knihy metódou párového čítania. Text rozdelíme na niekoľko celkov. Každá dvojica dostane jednu časť z celku. Dvojice si svoju časť rozdelia na polovice a obaja súbežne čítajú prvú z nich. Jeden z dvojice reprodukuje

obsah vlastnými slovami, druhý sleduje text a nabáda k informáciám, ktoré zabudol, zadáva doplňujúce otázky. Spoločne sa tak počúvajú, vyjasňujú si informácie a zhrňujú ich vlastnými slovami. Potom čítajú druhú polovicu s vymenenými rolami. V závere si ich komunikačnú aktivitu zhrnieme do krátkej reprodukcie a reflexie konania „čudného dedka“ a „dr. Haflinga“.

c) Fixácia

Nasleduje práca s textom vo forme pracovného listu.

Potom žiakov v triede rozdelíme do štyroch skupín.

1. skupina: Úlohou žiakov bude spoločne diskutovať a na tabuľu zapísať asociácie z vety: „Keď sa bojíš, nechod' do lesa.“ (Čo by sa v lese mohlo stať? Ak sa stane, ako to vyriešiť? Aké nebezpečenstvá a úskalia na nás číhajú v lese a pod.) Uvedená veta sa nachádza v práve prečítanom texte

2. skupina: Úlohou žiakov bude napísať niekoľko jazykolamov, ktoré poznajú a vzájomne si ich precvičovať.

3. skupina: Úlohou žiakov je napísať recept (opis pracovného postupu) na ich obľúbené jedlo alebo zákusok a môžu k tomu pripojiť aj ilustráciu. S informáciami o gramáži či postupe prípravy si môžu pomôcť s internetom.

4. skupina: Vytvoriť komiks, ktorého hlavnou postavou bude kôň.

d) Záver

Po ukončení aktivity v krátkosti prezentujeme výsledky svojej práce a ústne zhodnotíme hodinu.

Druhá hodina

a) Motivácia

Žiakom pustíme audionahrávku z multimedialného CD Traja kamoši a fakticky fantastický bunker – kapitoly 11 a 12 – Pokračovalo to skoro ako vo filme a Tajomstvo modrého členku. Upozorníme ich na to, aby pozorne počúvali, lebo po skončení vypočutého úryvku

z knihy budú zapisovať svoje asociácie do Y- grafu. V krátkosti im vysvetlíme túto metódu. (22 min.)

b) Expozícia

Žiakom zadáme úlohu. Ich úlohou je po vypočutí úryvku zapísať do Y-grafu vlastné asociácie a podnety z nej. (vid' obr. č. 12 – 13 Príloha D) Daná časť úryvku z knihy hovorí o vzťahoch, ktoré má hlavný hrdina so svojimi spolužiakmi, kde sa prejavuje šikana. Y – graf je metóda ako usporiadať myšlienky a nápady k danej časti textu. Žiaci si zapisujú podnety z umeleckého textu do polí, ktoré sú označené grafickým symbolom. Napríklad oko – ako to vidím ucho – ako to počujem, hlava – čo si o tom myslím, postava človeka – aký je môj postoj, niekoľko ľudí – čo o tom hovoria druhí a srdce – ako to cítim.

c) Fixácia

Po ukončení tejto aktivity vyzveme niekoľkých žiakov, aby prezentovali svoje asociácie a podnety zapísané v Y-grafe.

d) Záver

V závere ústne zhodnotíme hodinu a rozdáme žiakom dotazníky na zhodnotenie hodiny a sebahodnotenie, ktoré vyplnia doma.

V tomto vyučovacom bloku sme si ako motiváciu zvolili metódu tvorivého písania cinquian. Žiaci sa zadanej úlohe zhostili so záujmom a veľmi rýchlo ju mali hotovú, keďže išlo o tematiku im blízku, a to vzťah k zvieratkám, domácim miláčikom i osobám v ich okolí. Na základe toho, čo napísali, sme potom rozvinuli diskusiu o vzťahu ľudí k zvieratkám. Čítanie sporozumením sme precvičovali metódou párového čítania, ktorá sa veľmi osvedčila. Žiaci sa tak učili vzájomne počúvať, navzájom sa učili, upozorňovali na to, čo zabudli, čítali bez akéhokoľvek stresu a hlavne, veľa komunikovali. Táto aktivita sa nám oproti pôvodnému naplánovaniu časovo trochu natiahla. Potom sme prešli k realizácii tvorivých činností formou skupinovej práce, ktorú žiaci majú vo veľkej obľube. Dve aktivity boli zamerané na rozvoj komunikačných zručností – asociácie a diskusia na tému „Keď sa bojíš nechod' do lesa!“ a jazykolamy a dve na písomný prejav – tvorba receptu a komiksu. S úlohami žiaci nemali problém, pracovná atmosféra v triede bola uvoľnená. Hodinu preto z hľadiska výberu pozitívnych metód a techník hodnotíme pozitívne, stanovené ciele sa nám podarilo naplniť. Za negatívum považujeme to, že sme museli na základe predĺženia diskusie operatívne vylúčiť z hodiny pracovný list a na prezentáciu tvorivých aktivít nám zostalo málo času. Žiaci zadané úlohy stihli urobiť, ale v istom časovom úseku sme museli ich prácu prerušiť, aby sme si stihli navzájom dokomunikovať jednotlivé aktivity. V praxi to znamenalo, že písomné prejavy – recept a komiks žiaci prezentovali v pracovnej verzii – v nedokončenej úprave a za domácu úlohu museli dokončiť ich čistopisy spolu s ilustráciami k receptom a spomínaný pracovný list. Do budúcnosti je preto vhodné zaradiť menší počet aktivít a venovať viac času na prezentáciu žiackych prác. Na druhej hodine sme žiakov viedli k pozornému počúvaniu. Pustili sme im audionahrávku z textu a vysvetlili, na čo sa majú pri počúvaní zamerať a čo majú do Y-grafu zapísať. Keďže bol Y-graf pre nich novinkou a nikdy o tomto spôsobe nepočuli, dovolili sme im pri vybavovaní asociácií spolupracovať vo dvojici.

Žiaci sa opäť k hodine vyjadrili pozitívne. V spätnej väzbe vyjadrili nárast v motivácii čítať a zdokonalení svojich čitateľských schopností, tiež v poskytnutom priestore pre komunikáciu a zdokonalení písomného prejavu. V písomnom prejave sa vyjadrili, že už nemajú taký odpor a strach z písania. Žiaci vysoko hodnotili aj sociálne zručnosti ako je spolupráca a empatia.

3. vyučovací hodina

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Ročník: piaty

Typ vyučovacej hodiny: fixačná, dvojhodinový blok (90')

Obsahový štandard: fantastické prvky v umeleckom texte, animizácia, neskutočné deje, piktogramy

Výkonový štandard:

Žiak:

- vie definovať pojem animizácia, fantastické prvky a neskutočné deje a nájsť ich v umeleckom texte;
- chápe čítanie ako prostriedok sebarozvoja;
- učí sa, ako správne počúvať, premýšľať nad počutým, správne reagovať, zopakovať počuté;
- dokáže reprodukovať prečítaný text;
- odpovedá na otázky o texte;

- číta s porozumením, primerane veku a jazykovým schopnostiam;
- dokáže formulovať ústne svoje pocity vyvolané prečítaným textom;
- vie vyjadriť ústne svoj postoj, názor na tému šikanovanie;
- dokáže nájsť v texte kľúčové slová.

Špecifické ciele:

Kognitívne:

- vyjadrovať sa, hodnotiť, komunikovať, obhajovať navzájom svoje názory, postrehy, postoje k problematike šikanovania, k téme škola, školské pravidlá, môj obľúbený predmet, moja naj hodina;
- čítať plynulo, bez chýb, s porozumením;
- reprodukuje obsah prečítaného textu svojim spolužiakom;
- formulovať a obhajovať svoje názory vyvolané prečítaným textom.

Afektívne:

- vžiť sa do konania a správania postáv v umeleckom texte;
- rešpektovať rozdiely medzi ľuďmi;
- vžiť sa do konania iných.

Psychomotorické:

- napísať, čo už o šikanovaní vie, čo chce vedieť a čo sa dozvedel;
- napísať kľúčové slová z vybranej časti v texte;
- vytvoriť pexeso;
- vytvoriť školské pravidlá v podobe piktogramov;
- písomne zhodnotiť svoju prácu v dotazníku z vyučovacej hodiny;
- napísať príbeh podľa obrázka z knihy.

Vyučovacie metódy a techniky: metóda V – CH – D, filter kľúčových slov, komunikačná metóda kolotoč , pexeso, príbehy k obrázkom, piktogramy, riadená diskusia, rozhovor

Organizačné formy práce: spoločná (frontálna) práca, samostatná práca, skupinová práca

Pomôcky: výkresy, farbičky, fixy, pero, nožnice, kniha Traja kamoši a fakticky fantastický bunker, multimediálne CD knihy Traja kamoši a fakticky fantastický bunker

Prierezové témy: enviromentálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova, multikultúrna výchova, ochrana života a zdravia, výchova proti intolerancii

Medzipredmetové vzťahy: občianska náuka, výtvarná výchova

Kľúčové kompetencie:

Poznávacie (kognitívne) kompetencie: používať kognitívne operácie, učiť sa sám aj v skupine, kriticky myslieť, formulovať a riešiť problémy, tvorivo myslieť

Komunikačné kompetencie: tvoriť, prijať a spracovať informácie, vyhľadávať a sprostredkovať informácie, formulovať svoj názor a argumentovať, verbálne a neverbálne vyjadriť svoju vôľu a city

Sociálne (interpersonálne): akceptovať skupinové hodnoty, tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín, spolupracovať s jednotlivcami i skupinami, vžiť sa do pocitov a konania inej osoby

Osobnostné (intrapersonálne) kompetencie: vytvárať a reflektovať vlastnú identitu, vytvárať vlastný hodnotový systém, regulovať svoje konanie a chrániť vlastný život

Komunikačné kompetencie:

Čítanie s porozumením: vybrať text na základe znalostí z informačných prameňov podľa komunikačného zámeru, nahlas, ticho, opakovane prečítať text, porozumieť

významu slov v umeleckom a vecnom texte, prerozprávať obsah umeleckého textu, vyhl'adať prvky nadväznosti medzi slovami, kt. vyjadrujú súvislosť medzi vetami

Písanie: zosúladiť slovnú zásobu s cieľom komunikácie, využívať primerané štylistické prostriedky, využívať bohatstvo spisovnej lexiky národného jazyka, vytvoriť modifikovaný text, vybrať vhodný slohový žáner v súvislosti s cieľom písania, prispôbiť tomuto žánru úpravu textu, zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti, skontrolovať si text a upraviť ho s cieľom zlepšiť štylistiku a opraviť gramatické chyby, pravopis, interpunkciu, vytvoriť čistopis

Hovorenie: v danej komunikačnej situácii plynule a zrozumiteľne sa vyjadrovať, primerane gestikulovať a používať vhodnú mimiku, formulovať svoj názor a pomocou argumentov ho obhájiť, zosúladiť jazykové prostriedky s cieľom komunikácie, zistiť pomocou konkrétnych otázok, či ostatní porozumeli prejavu, rešpektovať jazykové pravidlá, vybrať slová, vety a textové pasáže a použiť ich v jazykovom prejave, diferencovať slovnú zásobu s ohľadom na komunikačnú situáciu, uplatňovať plynulé tempo a zrozumiteľnosť prejavu

Štruktúra hodiny

Prvá hodina

Úvodná časť

a, Motivácia

V úvode hodiny si pripomenieme asociácie žiakov zapísané v Y-grafe z predchádzajúcej hodiny, v ktorom sme si zapísali svoje vlastné vnímanie správania a konania postáv v texte. Potom otvoríme riadenú diskusiu na tému šikanovanie. Použijeme tu **metódu V-CH-D** a na tabuľu zapisujeme základné postrehy z diskusie. Diskusiu doplníme krátkym doplňujúcim výkladom o šikanovaní s pomocou edukačného plagátu.

b, Expozícia

V expozičnej časti začneme čítať ďalšiu časť umeleckého textu v knihe. Text rozdelíme na dve polovice. Každý z dvojice dostane inú časť. Žiaci si nájdu v triede svoje miesto na čítanie a text v tichosti čítajú.

Po skončení čítania žiaci reprodukovujú obsah prečítaného textu a interpretujú ho svojim spolužiakom, navzájom si zdieľajú svoje zážitky a postrehy. Žiaci sú rozdelení na dve skupiny podľa textu, ktorý mali prečítať. Polovica žiakov sedí v kruhu otočená smerom von z kruhu a druhá tvárou smerom do kruhu. Žiaci sedia v pároch a kontaktujú sa očami. Páry, ktoré sedia oproti sebe spolu, v určenú dobu spolupracujú. Žiaci vo vonkajšom kruhu sa v smere hodinových ručičiek postupne presúvajú a získavajú stále nového partnera. Navzájom si žiaci podávajú informácie a pýtajú sa, môžu si vymieňať navzájom poznatky v určenom časovom limite. Aktivita **komunikačný kolotoč** trvá, dokiaľ sa pôvodná skupina zide opäť na svojich miestach.

c, Fixácia

Na tabuľu zapíšeme kľúčové slová, z ktorých vyberieme podstatné mená. (V texte sa nachádzajú tieto podstatné mená: mrkva, blesk, kôň, skala, tenisky, papuče, mačka, cesta, strecha, matematika, otáznik, smotana, volské oči, tetrov, egreš, flauta.) Z týchto slov nakreslíme a vyrobíme pexeso, potom si ho spoločne zahráme.

d, Záver

Záver prvej hodiny patrí krátkemu ústnemu zhodnoteniu zo strany učiteľa a vybraného žiaka. Učiteľ na záver hodiny umožní žiakom vyjadriť sa, čo sa im páčilo,

prípadne nepáčilo počas hodiny, či úlohy, ktoré riešili, zvládli alebo či boli pre nich náročné, ak áno, vysvetlia z akého dôvodu.

Druhá hodina

Úvodná časť

a, Motivácia

V úvodnej časti otvoríme rozhovor so žiakmi na tému škola a môj obľúbený predmet, ako by mala vyzeráť ich naj hodina. Učiteľ kladie žiakom vopred pripravené otázky k téme a žiaci odpovedajú.

b, Expozícia

Žiakov vyzveme, aby si prezreli konkrétny obrázok z nasledujúcej kapitoly, s ktorou budeme pracovať a metódou automatického písania napísali príbeh k danému obrázku. Žiaci ešte konkrétny text nečítali, použitím vlastných jazykových a kompozičných prostriedkov a vlastnej fantázie a obrazotvornosti píše krátky príbeh z vlastných asociácií k ilustrácii. (vid' obr. č. 14 – 15 Príloha E) Potom si niektoré príbehy prečítame a následne porovnáme s príbehom, ktorý sa odvíja v knihe. Príbeh si vypočujeme prostredníctvom nahrávky na multimedialnom CD. Žiakov tak učíme nielen text správne čítať, ale v tomto prípade aj pozorne počúvať, vedieť zachytiť myšlienku, podstatu textu, cvičíme ich pamäť a pozornosť a zapájame aj ich ostatné zmysly a predstavivosť.

c, Fixácia

Nasleduje tvorivá aktivita. Úlohou žiakov bude vytvoriť vlastné školské pravidlá v piktogramoch. Žiakom vysvetlíme, čo je to piktogram a rozdelíme ich do dvojíc. Každá dvojica sa pokúsi vymyslieť a nakresliť aspoň jeden piktogram. Vybraný žiak piktogramy zjednotí, skompletizuje a za domácu úlohu nakreslí na jeden výkres, ktorý potom zavesíme v triede ako „triedny školský poriadok“.

d, Záver

Záver prvej hodiny patrí krátkemu ústnemu zhodnoteniu zo strany učiteľa a vybraných žiakov. Dbáme na to, aby sa žiaci pri zhodnotení jednotlivých hodín mali možnosť vystriedať sa a dali sme priestor všetkým žiakom vyjadriť sa. Žiakom rozdáme dotazníky z vyučovacej hodiny a dotazníky sebareflexie vlastnej práce na vyplnenie doma.

Žiaci boli aktívni, prevládala živá a tvorivá pracovná atmosféra. Stanovené ciele sa nám podarilo naplniť. Čítaniu sme venovali najväčšiu časť hodiny. Veľmi pozitívne hodnotíme metódu komunikačného kolotoča, v ktorej sa aj tí žiaci, ktorým ušli nejaké informácie z textu pri čítaní, mohli od druhých spolužiakov dozvedieť a spomenúť si na ne. Žiaci uvítali aj aktivitu tvorby pexesa. Pri tvorbe príbehu k ilustrácii sme spozorovali, že aj žiaci, ktorí inak mali problém niečo napísať, sa do tejto aktivity zapojili veľmi aktívne a ich papiere nezostali prázdne. Za nevýhodu považujeme to, že pexeso sme stihli vyrobiť, ale nestihli sme si ho spoločne so žiakmi zahrať tak, ako sme to pôvodne plánovali. Túto aktivitu sme preto realizovali cez prestávku.

Žiaci hodnotili túto hodinu prevažne pozitívne. Mohli sa na nej veľa naučiť, napr. to, ako sa brániť pri šikanovaní. Tiež sa zdokonalili v čítaní, písaní a komunikácii.

4. vyučovacia hodina

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Ročník: piaty

Typ vyučovacej hodiny: fixačná, dvojhodinový blok (90')

Obsahový štandard: rozprávač, hl. myšlienka, téma, hl. postava, vedľajšie postavy, realita a fikcia v literárnom texte, interpretácia, vnútorná kompozícia

Výkonový štandard:

Žiak:

- chápe čítanie ako prostriedok sebarozvoja;
- učí sa, ako správne počúvať, premýšľať nad počutým, správne reagovať, zopakovať počuté;
- dokáže reprodukovať prečítaný text;
- odpovedá na otázky o texte;
- číta s porozumením, primerane veku a jazykovým schopnostiam;
- dokáže formulovať ústne svoje pocity vyvolané prečítaným textom;
- vie vyjadriť ústne svoj postoj, názor na prečítaný text.

Špecifické ciele:

Kognitívne:

- vyjadrovať sa, hodnotiť, komunikovať, obhajovať navzájom svoje názory, postrehy, postoje k téme záchrany ľudského života, tajomstva;
- formulovať a obhajovať svoje názory vyvolané prečítaným textom;
- čítať plynulo, bez chýb, s porozumením;
- použitím vhodných jazykových a mimojazykových prostriedkov prezentovať pred triedou produkty svojej aktivity (pyramídový príbeh);
- vedieť podať ľuďom v núdzi prvú pomoc.

Afektívne:

- vžiť sa do konania a správania postáv v umeleckom texte;
- rešpektovať rozdiely medzi ľuďmi;
- vžiť sa do konania starších osôb, rešpektovať ich;
- prejaviť ochotu pomôcť ľuďom v núdzi a v nebezpečenstve.

Psychomotorické:

- napísať asociácie k slovu tajomstvo;
- napísať vlastné asociácie do pojmovej mapy a vyjadriť vzťahy medzi osobami na základe prečítaného textu;
- napísať pyramídový príbeh na základe inšpirácie z vypočutého umeleckého textu;
- písomne zhodnotiť svoju prácu v dotazníku z vyučovacej hodiny.

Vyučovacie metódy a techniky: brainstorming, pojmová mapa, pyramídový príbeh, čitateľské vrecúška, párové čítanie

Organizačné formy práce: spoločná (frontálna) práca, samostatná práca

Pomôcky: zošit, fixy, pero, kniha Traja kamoši a fakticky fantastický bunker, multimedialne CD knihy Traja kamaráti a fakticky fantastický bunker

Prierezové témy: enviromentálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, mediálna výchova, multikultúrna výchova, ochrana života a zdravia

Medzipredmetové vzťahy: občianska náuka, dejepis, geografia

Kľúčové kompetencie:

Poznávacie (kognitívne) kompetencie: používať kognitívne operácie, učiť sa sám aj v skupine, kriticky myslieť, formulovať a riešiť problémy, tvorivo myslieť

Komunikačné kompetencie: tvoriť, prijať a spracovať informácie, vyhľadávať a sprostredkovať informácie, formulovať svoj názor a argumentovať, verbálne a neverbálne vyjadriť svoju vôľu a city

Sociálne(interpersonálne) kompetencie: akceptovať skupinové hodnoty, tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín, spolupracovať s jednotlivcami i skupinami, vžiť sa do pocitov a konania inej osoby

Osobnostné (intrapersonálne) kompetencie: vytvárať a reflektovať vlastnú identitu, vytvárať vlastný hodnotový systém, regulovať svoje konanie a chrániť vlastný život

Čítanie s porozumením: vybrať text na základe znalostí z informačných prameňov podľa komunikačného zámeru, nahlas, ticho, opakovanie prečítať text, porozumieť významu slov v umeleckom a vecnom texte, prerozprávať obsah umeleckého textu, rozoznať a pomenovať časti vnútornej a vonkajšej kompozície textu, vyhľadať prvky nadväznosti medzi slovami, kt. vyjadrujú súvislosť medzi vetami

Písanie: zosúladiť slovnú zásobu s cieľom komunikácie, využívať primerané štylistické prostriedky, využívať bohatstvo spisovnej lexiky národného jazyka, vytvoriť modifikovaný text, vybrať vhodný slohový žáner v súvislosti s cieľom písania, prispôbiť tomuto žánru úpravu textu, zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti, skontrolovať si text a upraviť ho s cieľom zlepšiť štylistiku a opraviť gramatické chyby, pravopis, interpunkciu, vytvoriť čistopis

Hovorenie: v danej komunikačnej situácii plynule a zrozumiteľne sa vyjadrovať, primerane gestikulovať a používať vhodnú mimiku, formulovať svoj názor a pomocou argumentov ho obhájiť, zosúladiť jazykové prostriedky s cieľom komunikácie, zistiť pomocou konkrétnych otázok, či ostatní porozumeli prejavu, rešpektovať jazykové pravidlá, vybrať slová, vety a textové pasáže a použiť ich v jazykovom prejave, diferencovať slovnú zásobu s ohľadom na komunikačnú situáciu, uplatňovať plynulé tempo a zrozumiteľnosť prejavu

Štruktúra hodiny:

Prvá hodina

a/ Motivácia

V úvode hodiny žiakov motivujeme krátkou rozcvičkou na zahriatie vo forme obľúbenej žiackej aktivity – vymyslieť čo najviac slov súvisiacich s pojmom tajomstvo. Od tohto pojmu sa bude odvíjať práca s nasledujúcim umeleckým textom v knihe. Po ukončení aktivity žiaci prezentujú svoje asociácie. Hneď nato otvoríme krátky rozhovor na tému zachovania tajomstva. Popritom si povieme, aké je veľmi dôležité vedieť zachovať tajomstvo a prečo.

b, Expozícia

V expozičnej časti sa venujeme nasledujúcemu textu vo forme **párového čítania**. Po jeho ukončení si žiaci navzájom reprodukovujú a dopĺňajú sa, o čom čítali. Potom žiakov vyzveme na spoločné utvorenie pojmovej mapy vyjadrujúcej dej a vzťahy medzi osobami vystupujúcimi v príbehu. Po ukončení pojmovej mapy si v krátkosti spoločne zreprodukovujeme dej.

c, Fixácia

Keď máme pojmovú mapu hotovú, využijeme **čitateľské vrecúška**, ktoré obsahujú rôzne otázky k čítanému textu. Čitateľské vrecúška obsahujú na drevených tabuľkách predpripravené otázky pred čítaním textu, v rámci čítania textu a po prečítaní textu. Podľa charakteru textu si tieto otázky môžeme podľa svojich potrieb vytriediť a po skončení čítania dať deťom ťahať otázky z vrecúška. V našom prípade sme žiakom dali vytiahnuť jednu otázku z vrecúška a potom ich vo vzájomnej reflexii nad prečítaným textom vyzvali, aby na ne odpovedali. Pre ilustráciu uvádzame niektoré

otázky z čitateľských vrecúšok: Aké otázky ti pri čítaní textu zišli na um? Ktorým slovám v texte si nerozumel? Myslíš si, že by tento príbeh mohol nejako súvisieť s твоjím životom? Vyhľadaj v texte jeden citát, ktorý ťa zaujal a vysvetli prečo. Kto je rozprávačom tohto príbehu? Aká je hlavná myšlienka príbehu? Čo sa ti v texte páčilo/nepáčilo? Kde sa príbeh odohráva? Akú náladu v tebe príbeh vyvolal? Stalo sa ti niečo podobné? V čom by si sa inak zachoval ako hl. hrdina? Čo je v príbehu skutočné a čo vymyslené? Vyhľadaj v texte opis prostredia príbehu. V čom sa podobáš na hl. hrdinu? Ako by sa inak mohla situácia skončiť/vyriešiť? Charakterizuj hlavnú postavu. Aký typ človeka je hl. postava? Čo ti príbeh pripomenul? Dali by sa postavy v príbehu rozdeliť na kladné a záporné? Ako inak by sa mohol príbeh volať? V ktorom okamihu sa mohla postava zachovať inak? Podobá sa niektorá postava na človeka, ktorého poznáš? V čom? Ktorá časť príbehu ťa rozosmiala? Prečo? Aké problémy sa objavili v príbehu? Ako boli vyriešené? Uved' tri dôvody, prečo by si mali aj iní knihu prečítať! Ktorá časť príbehu bola smutná a prečo? Čo si sa na základe príbehu naučil? Čo si myslíš o závere príbehu? Popíš obrázok, ktorý ťa najviac zaujal! Aké ponaučenie si môžeš z príbehu odniesť? Navrhni iný koniec príbehu! Pripomenul ti tento príbeh nejaký iný? Aký? Chcel by si žiť tam, kde sa príbeh odohrával? Prečo?

d, Záver

V závere prvej hodiny zhodnotíme ústne hodinu.

Druhá hodina

a, Motivácia

V úvode druhej hodiny motivujeme žiakov krátkym skutočným príbehom, ktorý napísal ich rovesník – žiak základnej školy v projekte Detský čin roka. Tento čin súvisí so záchranou ľudského života. Po jeho prečítaní otvoríme diskusiu na tému záchrany ľudského života. Žiakov vedieme k tomu, aby si uvedomili potrebu pomáhať ľuďom v núdzi a pri záchrane života a v zopakujeme si aj základné pravidlá na podanie prvej pomoci druhému človeku.

b, Expozícia

V tejto časti hodiny žiakom pustíme nahrávku textu z multimedialného CD knihy Traja kamoši a fakticky fantastický bunker – kapitola Tajomný muž v časovom intervale 4.10 min. Potom nahrávku zastavíme. Nahrávka končí vetou: „Netušil som, že ... môže zachrániť život.“ Žiakom túto vetu napíšeme na tabuľu a na základe tejto vety im vysvetlíme nasledujúcu činnosť.

c, Fixácia

Úlohou žiakov bude prostredníctvom techniky tvorivého písania – **pyramídový príbeh** napísať príbeh o záchrane ľudského života. (vid' obr. č. 16 - 17 Príloha F) Môže byť vymyslený alebo na základe vlastnej skúsenosti.

Keď majú žiaci príbehy hotové, potom si ich navzájom prečítame.

d, Záver

Učiteľ zhodnotí aktivitu žiakov na hodine, pochváli ich a dá priestor žiakom na krátke zhodnotenie.

Tento vyučovací blok mal okrem tvorivých aktivít a aktivít zameraných na rozvoj komunikačných kompetencií aj výrazný výchovný rozmer. Hneď v úvode sme po vzburdení asociácií k slovu tajomstvo otvorili diskusiu o dôležitosti zachovania tajomstva. Na druhej hodine bol tento rozmer zastúpený vo forme príbehu záchrany života v projekte Detský čin roka a aj samotný umelecký text, s ktorým sme pracovali, vyústil do témy záchrany ľudského života vetou: „Netušil som, že kocka cukru môže

zachrániť život.“ Inšpiráciou z tejto vety potom žiaci tvorili vlastné texty. Žiaci boli aktívni. Vytýčené ciele (kognitívne, psychomotorické a afektívne) sme splnili. Stanovené úlohy boli primerane náročné. Vybraté organizačné formy práce na vyučovacích hodinách boli zastúpené rovnomerne. Žiaci mali dosť príležitostí na aktívnu, ale aj samostatnú tvorivú činnosť a taktiež spoluprácu. Produktmi tvorivej práce v tomto dvojhodinovom vyučovacom bloku boli: búrka nápadov (brainstorming) k slovu tajomstvo, pojmová mapa z umeleckého textu kapitoly „Návšteva u profesorky Múdrej Angeliky“ a pyramídový príbeh vychádzajúci z konštatovania v umeleckom texte „Netušil som, že ... môže zachrániť život.“ Za veľmi efektívnu metódu považujeme metódu čitateľských vrecúšok, na základe ktorej žiaci interpretovali umelecký text pomocou vopred daných otázok. Pyramídový príbeh sám osebe je podľa nášho názoru výborná metóda a boli sme prekvapení ako sa tejto úlohy žiaci zhostili. Aj keď pôvodným zámerom bolo vytvoriť príbeh na doplnené slovo do inšpiratívnej vety z umeleckého textu a vytvorenie vlastného príbehu týkajúceho sa záchrany ľudského života, niektorí žiaci to poňali po svojom a vytvorili úplne iné príbehy s inou tematikou. Ponechali sme voľnosť ich fantázii a usúdili, že by nebolo vhodné ich obmedzovať do nejakých striktných pravidiel týkajúcich sa témy príbehu. Žiaci si spočiatku neboli istí, ako treba pyramídový príbeh robiť. Je preto možné k tomuto typu aktivity vymyslieť inú metódu alebo podrobnejšie pyramídový príbeh vysvetliť, príp. mať ho už natrénovaný. Hodina vo vysokej miere podporila predstavivosť žiakov. Pochvaľovali si aj prístup učiteľa na hodine. V oblasti komunikačných kompetencií odbúrali strach z komunikácie a v práci s textom si zdokonalili svoje čitateľské schopnosti. Tvorivé úlohy ich pozitívne motivovali k písaniu a pomohli im zdokonaľiť aj ich písomný prejav.

Aplikáciou aktivizujúcich metód a techník podporujúcich rozvoj komunikačných kompetencií prispievame k rozvoju a podpore čítania (s porozumením), písania a komunikačných schopností, ktoré sú základom pre úspešné vzdelávanie sa. Podporujú spoluprácu žiakov, otvárajú ich pre intenzívnejšiu vzájomnú komunikáciu a sociálnu interakciu.

Prínosy pre žiaka:

Motivácia:

Nárast vnútornej motivácie čítať, učiť sa, podať lepší výkon.

Aktivita na vyučovacej hodine:

Zvýšená aktivita spôsobená atraktivitou výučbových metód, odbúraním strachu.

Možnosť spätnej väzby:

Okamžitá, ľahko dostupná.

Vyučovacie výsledky:

Zlepšovanie úrovne čítania, písomného prejavu spôsobené precvičovaním a utvrdzovaním učiva v umeleckých textoch a tvorivých úlohách.

Kľúčové kompetencie:

Rozvíjanie komunikačných kompetencií i kompetencie naučiť sa učiť.

Vyučovacie prostredie:

Atraktívne, blízke žiakom, podnetné, hravé, tvorivé, motivujúce, dynamické.

Prínosy pre učiteľa:

Motivácia:

Snaha pripraviť žiakom podnetné a

Aktivita na vyučovacej hodine:	zaujímavé vyučovacie hodiny a prostredie s cieľom motivovať ich a zlepšovať ich vyučovacie výsledky.
Možnosť spätnej väzby:	Presunutie aktivity na žiakov v procese učenia, učiteľ je koordinátorom ich práce. Objektívne zistenie úrovne vedomostí žiakov po vypracovaní tvorivých úloh.
Hodnotenie a klasifikácia žiakov:	Využitie cvičení pri hodnotení (slovnom), sledovanie postupného pokroku žiakov, v prípade klasifikácie vypracovaného cvičenia efektívne dosiahnutý objektívny výsledok.
Vzťah so žiakmi:	Skvalitnenie vzťahov na úrovni učiteľ – žiak.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

A, Knižné publikácie:

1. ČAPEK, R. 2015. *Moderní didaktika*. 1. vydanie. Praha: Grada Publishing, a. s. 2015. 608 s. ISBN 978-80-247-3450-7
2. ČERNÁ, O. 2014. *Čtení není žádná nuda*. 1. vydanie. Praha: Portál, s. r. o. 2014. 120 s. ISBN 978-80-262-0720-7.
3. FIŠER, Z. 2001. *Tvůrčí psaní. Malá učebnice technik tvůrčího psaní*. Brno: Paido, 2001. 164 s. ISBN 80-85931-99-0.
4. PETTY, G. 2008. *Moderní vyučování*. 5. vydanie. Praha: Portál, s. r. o. 2008. 380 s. ISBN 978-80-7367-427-4
5. TUMA, M. 1991. *Tvorivý člověk*. 1. vydanie. Bratislava: Obzor, 1991. 240 s. ISBN 80-215-0177-4

B, Časopisy a zborníky:

1. ELIAŠOVÁ, V. 2006. *K niektorým aspektom tvorivého písania v jazykovej a literárnej výučbe*. In: K problematike vyučovania materinského jazyka a literatúry. Bratislava: Univerzita Komenského, 2006. ISBN 80-223-2229-6, (s.10-30)
2. HEVIER, D. 2006. *Tvorivé písanie? ÁNO!* In: Zborník zo Sympózia o tvorivom písaní. Bratislava: MPC, 2006. 141 s. ISBN 80-7164-409-9, (s. 86-87).

C, Elektronické zdroje:

1. HAJROVÁ, M. 2014. *Aktivity podporujúce rozvoj tvorivého písania*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum. 2014, 39 s. Dostupné na: <https://mpc->

edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/7_ops_hajrova_miriam_-
_aktivty_podporujuce_rozvoj_tvoriveho_pisania.pdf
Metodicko-pedagogické centrum, 2010. 40 s. Dostupné na:
<[https://www.zsmsorve
sele.edu.sk/uploads/fck/file/U%C5%BEito%C4%8Dn%C3%A9%20materi%C3%A1ly%20pedagogika/%C4%8Citate%C4%BEsk%C3%A9%20strat%C3%A9gie.pdf](https://www.zsmsorve
sele.edu.sk/uploads/fck/file/U%C5%BEito%C4%8Dn%C3%A9%20materi%C3%A1ly%20pedagogika/%C4%8Citate%C4%BEsk%C3%A9%20strat%C3%A9gie.pdf)>. ISBN 978-80-8052-353-4

2. HÚSKOVÁ, A. 2012. *Aktívne využívanie čítania s porozumením vo vyučovacom procese v základnej a strednej škole*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2012. 64 s. Dostupné na:
<<https://www.zsmsorvesele.edu.sk/uploads/fck/file/U%C5%BEito%C4%8Dn%C3%A9%20materi%C3%A1ly%20pedagogika/Akt%C3%ADvne%20vyu%C5%BEitie%20%C4%8Ditate%C4%BEsk%C3%BDch%20zru%C4%8Dnost%C3%AD.pdf>>. ISBN 978-80-8052-416-6

3. TOMENGOVÁ, A. 2010. *Čitateľské stratégie zlepšujúce schopnosť učiť sa*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2010. 40 s. Dostupné na:
<[https://www.zsmsorve
sele.edu.sk/uploads/fck/file/U%C5%BEito%C4%8Dn%C3%A9%20materi%C3%A1ly%20pedagogika/%C4%8Citate%C4%BEsk%C3%A9%20strat%C3%A9gie.pdf](https://www.zsmsorve
sele.edu.sk/uploads/fck/file/U%C5%BEito%C4%8Dn%C3%A9%20materi%C3%A1ly%20pedagogika/%C4%8Citate%C4%BEsk%C3%A9%20strat%C3%A9gie.pdf)>. ISBN 978-80-8052-353-4

PRÍLOHY

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha A – Akrostich a abecedný brainstorming

Príloha B – Metóda voľného písania – Môj kamarát, Bunker

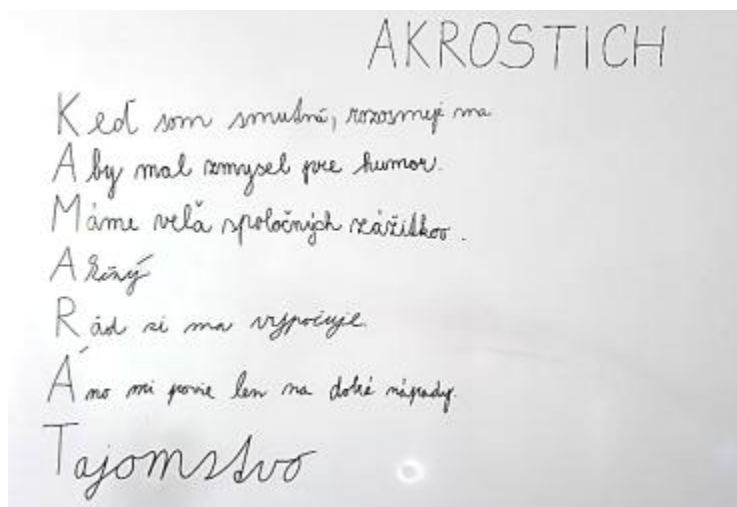
Príloha C – Metóda tvorivého písania - Cinquian

Príloha D – Metóda tvorivého písania – Y graf

Príloha E – Metóda tvorivého písania – Príbeh podľa obrázka

Príloha F – Metóda tvorivého písania – Pyramídový príbeh

Príloha A

obr. 1 Akrostich

BUNKER		
Akeia	Beh	Cynicism
Dobrodružstvo	Explo	Fantasia
Gogo	Horor	Indian
Jareco	Krik	Link
Most	Náhlada	Oddych

obr. 2 Abecedný brainstorming č.1

BUNKER		
Polovica	Rozmýšľ	Skúsničko
Tajomstvo	Utek	Vilán
X-man	Yousup	Zabava
abecedný brainstorming		

obr. 3 Abecedný brainstorming č. 2

Príloha B

obr. 4 Ukážka práce Ako by mal vyzerat' môj bunker č. 1

Bunker

Môj bunker by bol celý z
dreva. Umiestnený by bol
na našej záhrade, kde máme
veľký ovocný strom. Vnútri
by som som väčšinou rovnako
času. Dvere a okná by
boli hľbkovosť farby.
Stecha by bola červená.
Okná by som vyzdobila
náčrtami a kresbami. Učenie
by v ňom nechýbali moje
obľúbené knihy, poroki, menšie
radlo a radlička, bezobrátková
lampa, koberec a niekedy tie
nožičky a učebnice. Do bunkru
by sa išlo rebríkom,
na ňu bunkru by bola
veľká žmýkalka. V mojom
bunkri by som niekedy
odpočívala, niekedy sa
učila, niekedy si porovala
kamaričky a niekedy aj moje kvietky

obr. 5 Ukážka práce Ako by mal vyzerat' môj bunker č. 2

Môj kamarát sa volá Marek. Má 10 rokov.
Je vtipný. S Marekom som razil najlepší deň,
keď sme boli v Jablách a katalovali sme sa.
Marek má hnedozelene oči, hnedé vlasy a
malé uši. Vždy sa šermie na športnú výchovu,
ale najmä na futbal. Jeho najväčšia
futbalová hviezda je Cristiano Ronaldo. Marek
hrá na tím CFT Academy, ktorú šénuje
naš športovník.

obr. 6 Ukážka práce Môj najlepší kamarát č. 1

Môja kamarátka sa volá Bianka.
Má hnedé vlasy, modré oči a puky.
Jej výška je 140 cm. Spoznali sme sa,
keď sme dvaja nastúpili na základnú
školu. Čerím si na nej to, čo nie urobím
sajomstvo. Najlepší kamarát má byť taký,
s ktorým sa môžeme vždy oprieť.
Ako napríklad Marek. Kamarát,
ktorého poznám od škôlky. Má vlastnosti,
ktoré sa mi páčia. Je milý, priateľský a
rád pomôže. Dúfam, že nám toto
kamaráctvo vydrží dlho.

obr. 7 Ukážka práce Môj najlepší kamarát č. 2

Príloha C

Lajac
úkonný, ľahký
skáče, škriabe
Skúsťe ho pohladit'.
Licavec

obr. 8 Cinquian č. 1

pes Max
lenivý, unavený
spí, chrápe, breše
Pes - najlepší priateľ človeka
zvierka

obr. 9 Cinquian č. 2

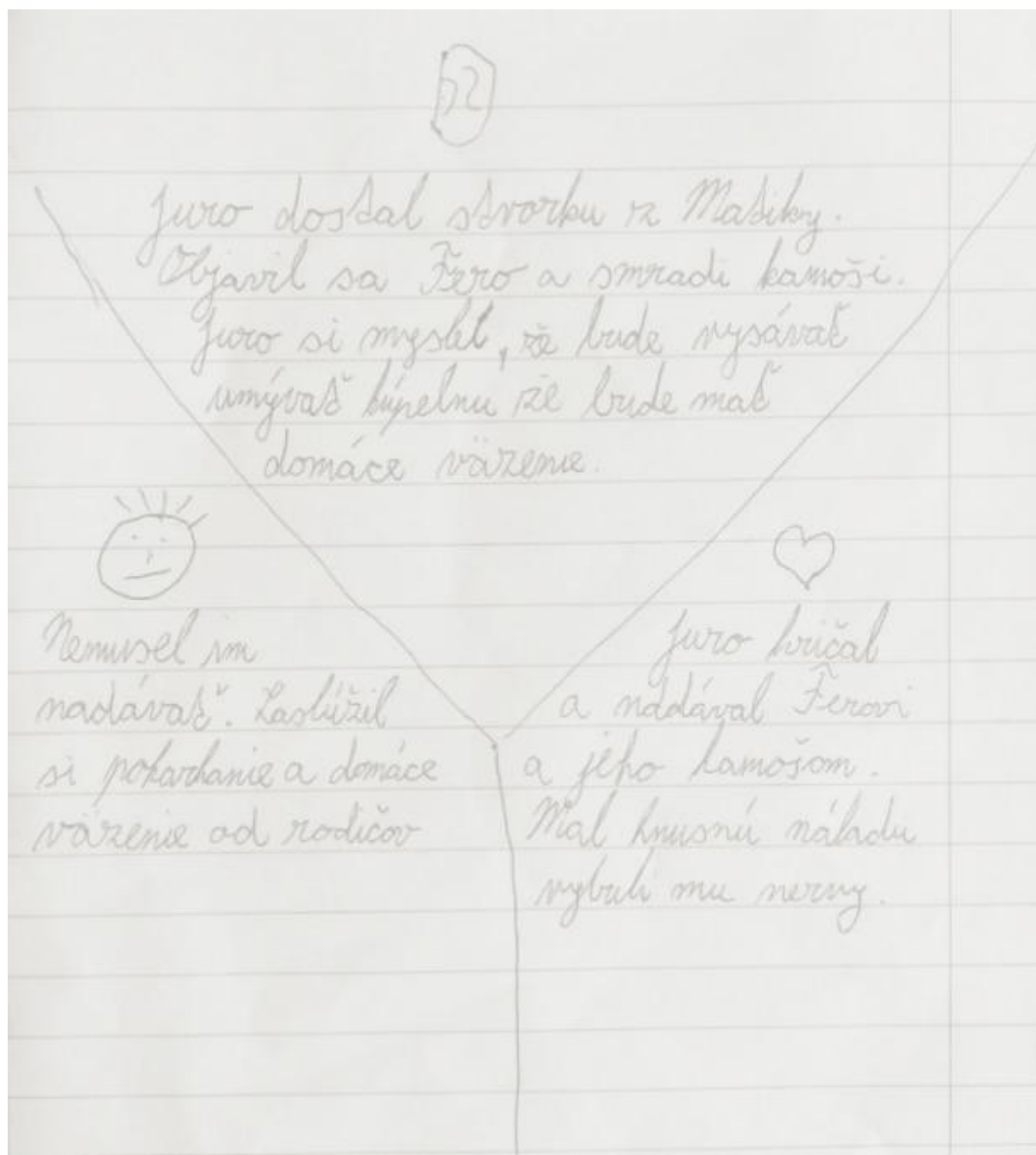
mama
dobrosrdečná, láskavá
upratuje, stara sa, varí
Mama je srdcom rodiny.
rodič

obr. 10 Cinquian č. 3

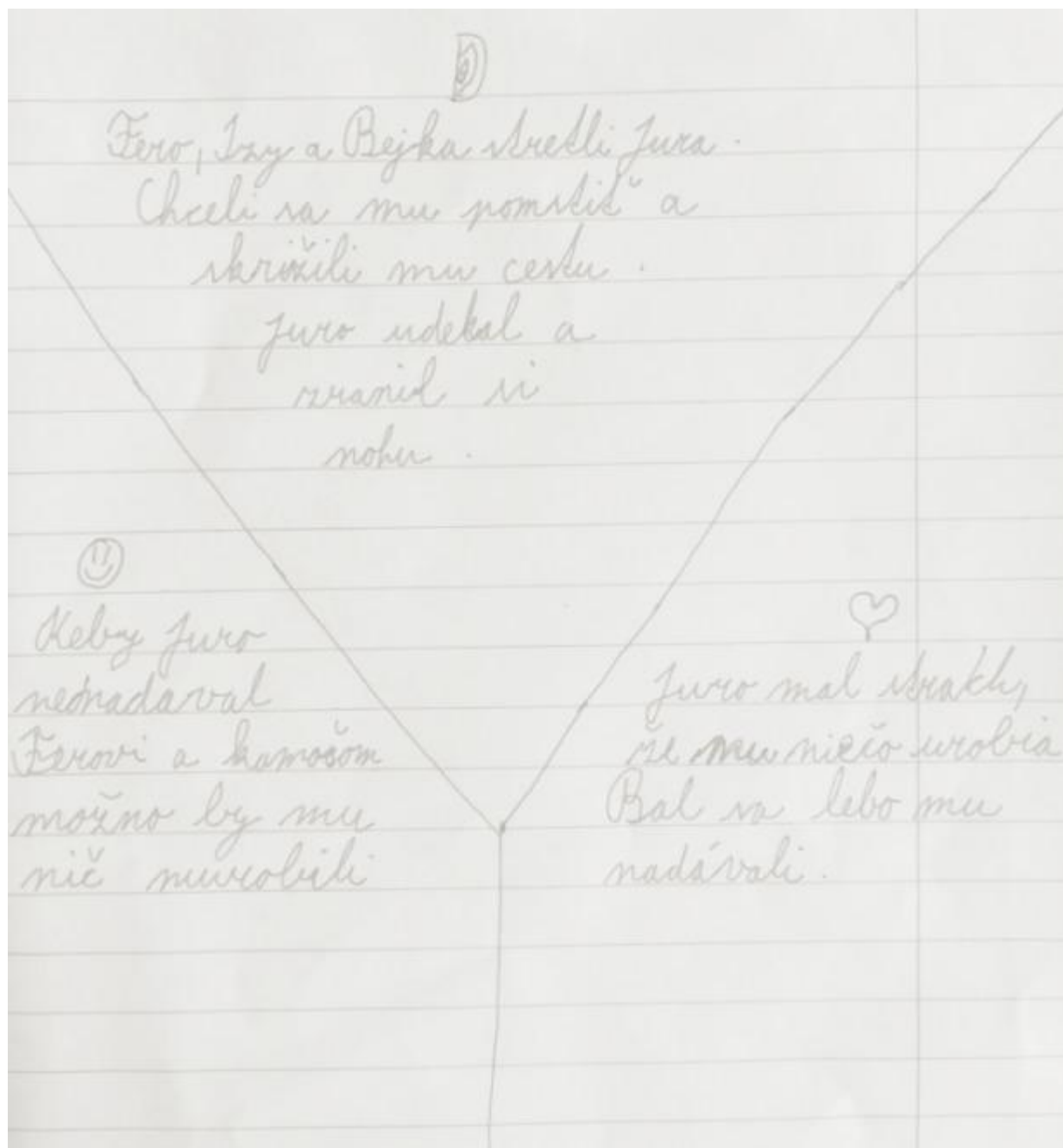
kamarátka Veronika
priateľská, veselá
športuje, hrá futbal, tančuje
Pravý kamarát nepodvádza.
priateľka

obr. 11 Cinquian č. 4

Príloha D

obr. 12 Y graf č. 1

obr. 13 Y graf č. 2

Príloha E

Neolyčajná trieda

Bola tak jedna neolyčajná trieda. Každý z nich mal v tejto triede hodinu biológie. Tak to bolo aj dnes. Bola to neolyčajná hodina biológie. Pýtali sa prečo? Učiteľka sa spolu so žiakmi a rodičmi dohodla, že na hodinu biológie si každé dieťa donesie svoje domáce zvieratko. Celá trieda sa tak v minúty na minútu menila na zoologickú náhradu. Púšťa si prasiatka, ovčičky, svoje morčáky a Natalia škriečky. Jurko si priniesol svoju ryбку v akváriu a Kuričan papagája. Pani učiteľka vošla do triedy a zostala celá prekvapená, keďže lyčajníkov aj neolyčajníkov zvieratá majú jej niaci doma. Aj pani učiteľka si doniesla svoje domáce zvieratko. Bol to príbeh Flugo. Na tejto hodine sa žiaci navzájom medzi sebou rozprávali o svojich zvieratkách. Veľa sa dozvedeli. Napríklad to, ako sa hľadia, čím sa živia a čo dýchajú. Bola to najjemnejšia neolyčajná hodina biológie.

obr. 14 Príbeh podľa obrázka č. 1

Bola na jedna univerzita, ľudská škola.
Učili sa tam deli aj mravčá. To všetko
najviac mali radi biológiu, lebo sa
tam učili o sebe! Bola so všetkimi sedeli
v konciach aj stromček Hugo, krátek Kamil,
škrček Alfréd, korytnačka Ančka, papagáj Rio
a psík Buddy. Ten bol veľmi šťastný, lebo
každý deň ho niekto česali a kárali mu
chutné granuly. Rybka Kamila si spokojne
plávala vo svojom akváriu a všetky deli
obdivovali jej postrojený doost. Deli aj
mravčá boli veľmi šťastní. Pani učiteľka
vyvetľovala deťom ako sa hín ľudskí telo
mravčáka a jeho kresil na tabuľu
mravčáka. Stromček Hugo a papagáj (R) Rio
sa učili nallas smieť. (R) Pani učiteľka
sa to nepáčilo. A pýtala sa, prečo
vytvárajú. Oni jej knedl povedali, čo ich
zabavovalo. Škrček Alfréd a jeho priateľia
dali do svojich knedl a naxobili Katke
karanténu. To bolo zábava a smiechu so
celým triedou. Potom sa všetci uspokojili a
ďalej sa učili. Bolo to super ráno.

Príloha F

kapor
 splavil sa na vode na ktoru
 na hĺbkach prevrátil sa na chrbát
 dlhé vlny podberali vlny kapor
 bol to unavený, dočasný, premiestnený, zdaný
 utatovaný, ošetrovaný, sčítaný, odhodlaný, presvedčený
 vypravený
 bol to, keď vlny poskakovali, pekná a krásna, ktorá
 chceli reagovať na ňu

Bol raz jeden chape, ktorý mal veľmi pekný život. Bol
 vylámaný - jeden krásny, samostatný, krásny životný
 štát. Prišiel na nové, krásne miesto a začal chutovať.
 Nakoniec udica do rúk a pokračoval silou a udica dala
 signálisiť. A už chape, a hľa na svoj život mal zlo.
 Chape kapra. Bol obrovský, tak si ho dal do saka. Zmrel
 a odšiel do. Kým ho však vytiahol, kapra videl v zrkadle.
 Kapra mal sa čakať, on by sa nečakal a podľahol.
 Chape bol hrdý, že si taký veľký a krásny život dostal.
 Nakoniec kapra do saka a dom ho vypral do veľkého
 a vody, ako to obvykle robieval. V sude iahal
 kapor. Sin prišiel dom a pripraviť ho na gril.
 Chape mal bolo hrdý na seba a na svoj život. Vypral
 ho do suda a v hodinu mal byť na grile. "Veľký kapor!"
 Chape vybehol z domu a dal ho do sady. Čakal na
 mu že kapor je taký krásny. Práve mal viac než
 pre život. Chape sa kapra vlny a hľa na seba
 že kapra vypral, naplňoval do rúk. Mal dobrý pocit
 že mu dá voľnosť. Bola to pre obchod dobrá činnosť.

obr. 16 Pyramídový príbeh – „Netušil som, že ... môže zachrániť život.“ č. 1

1. paučina
2. ľepkavá, jemná
3. les, voda, hory
4. rozbehla, holeno, bolest, hručanie
5. spadnúť, potknúť, sarknúť, stratiť sa
6. vlhka, sašpinená, roztrhnutá, spokojná, nahavená
7. had, zachranár, turisti, zavolať, liekať
8. nemocnica, lekári, radosť, uzdravenie,

Jedného ľubého dňa sa skoro ráno vybrala Lucia na prechádzku, do neďalekého lesika. Vybrala si so sebou košík, kelo viedla ju v lesiku, kasku huby, a chutné lesné plody. Príjemne sa obliekla, olula vhodnú obuv a vybrala sa na cestu. Na rama tak mala trochu ťažko, ale sa jej nič nerobilo, popripradne aby nadviedla toho vlhka ako do lesa v rozprávkach. Po krátkom čase dorazila do lesa. Obdivovala sa a pohrúžala v ňom. Na jej prechádzku to išlo celkom dobre. Tam kam sa jej na hore pripadala ma hne jemná paučina, ktorá v lese často býva. Často strela priar mednamiš turistov. Vďaka tomu, keď mala huby mala veľkú radosť, hoci jej sady boli dost sašpinené. Jej radosť však prerušil akýsi divný zvuk. Teraz uvidela že neďaleko od nej je miera, hoci ľudia nemajú radi. Bol to silný had. Nečakala ani chvíľu a utekala. Nevnímalá cestu do toho lesa.

len bežala. V tej rýchlosti však nahopla a spadla tak nedorodne, že si rozbila holeno na veľkom ňom kameni. Holeno jej začalo hručať. Prerušená nadviedla čo má robiť. Kričala o pomoc ma turistov, ktorých nadviedla strella. Najvyššieho ako sa dalo h nej prišli turisti, medzi ktorými bol bývalý zachranár. Nemali pri sebe nič ani oškrty, ale nadviedli bývalý zachranár vedel, že paučina lekáre nadviedla hručanie. Uviedol jej holeno do domu a oškrat jej holeno. Potom ju odviedli do nemocnice, kde jej lekári robili všetko potrebné, aby sa znovu nahopla a dobre nadviedla.

obr. 17 Pyramídový príbeh – „Netušil som, že ... môže zachrániť život.“ č. 2

2 PRÁCA S TEXTOM NA HODINÁCH ANGLICKÉHO JAZYKA

***Autorka OPS Mgr. Mária Dudášová** je učiteľkou anglického jazyka na 2. stupni základnej školy. Vo svojej práci využíva metódy a techniky zamerané na moderné technológie. Svojich žiakov vedie k spolupráci na domácich aj zahraničných jazykových projektoch. Aktívne sa zapája do projektu eTwinning. Realizovala telemosty a jazykové vyučovanie žiakov cez skype a internet s učiteľmi a žiakmi z celej Európy.*

Téma: Odpadky - problém životného prostredia

Vzdelávacím cieľom tejto vyučovacej hodiny bolo rozvíjať jazykovú zručnosť čítanie s porozumením, tvoriť vety v minulom jednoduchom čase a rozvíjať/rozšíriť slovnú zásobu zameranú na rôzne druhy odpadu.

Motivačná časť: Žiakom som na začiatku hodiny položila otázku: „How often do you tidy your room?“. Najčastejšie odpovede žiakov: „Once a week. /I sometimes clean my room. /I tidy up my room on Saturday/in the afternoon. / My mum cleans my room.“ Oboznámila som ich, že si spolu poupratujeme izbu a posnažíme sa roztriediť odpad do správnych košov. Hra je dostupná na tejto internetovej stránke: <https://learnenglishkids.britishcouncil.org/games/clean-and-green>. Žiaci rozdelili odpadky do štyroch košov – papier, plast, kompost a sklo (obrázok č. 1). Následne po hre som zvolila ešte brainstorming. Do stredu tabule som napísala slovo „rubbish“ – smetie. Žiaci mali minútu na napísanie, čo najväčšieho počtu slov, do bublín okolo zadaného slova.

Expozičná časť: Žiakom som rozdala pracovný list obsahujúci text, ktorý som prevzala z internetovej stránky.

<http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/39442821/tonnes-of-rubbish-is-being-cleared-from-mount-everest> (viď príloha A. 1). Pod daným textom si vypracovali jednotlivé úlohy, ktoré sme si spoločne skontrolovali.

Pred čítaním textu si žiaci vyhládali zvýraznené slová v slovníkoch (obrázok č. 2) . Po prečítaní textu nasledovali tieto aktivity. Najprv som sa opýtala tieto otázky: „What is the text about? What’s the name of the world’s highest rubbish dump? How much waste was brought down from Mount Everest in the past?“.

V druhej úlohe žiaci k jednotlivým vyjadreniam napísali, či sú vety pravdivé, alebo nepravdivé. Pri druhej otázke bolo potrebné žiakov usmerniť a priviesť ich na správnu odpoveď. Ostatné odpovede mali správne. V treťom cvičení žiaci vyhládávali informácie z textu: prvú informáciu - tri druhy odpadu, ktorý nechali ľudia na vrchole hory, druhú informáciu - dôvod prečo sa situácia s odpadom zlepšila a poslednú, tretiu informáciu - najhoršie miesto skládky odpadu. V tomto cvičení mali

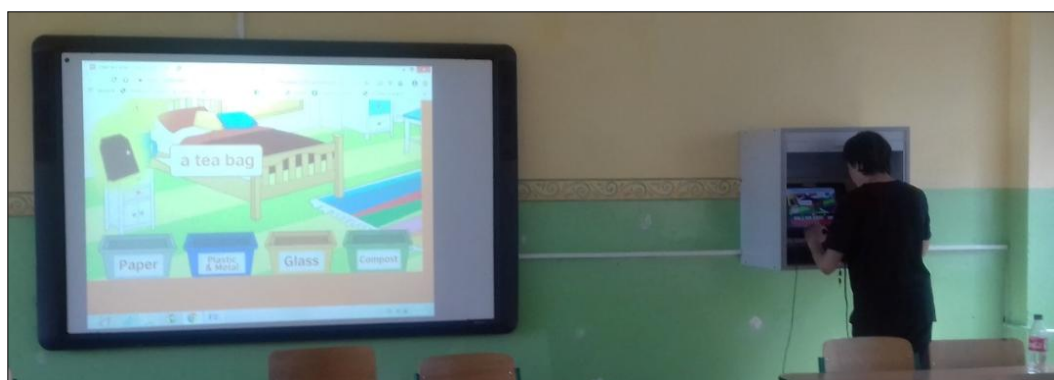
žiaci problém s nájdením dôvodu, prečo sa situácia s odpadom zlepšila. Opäť po menšom usmernení odpoveď v texte našli.

Fixačná časť: Žiaci tvorili príbeh na základe obrázkov, ktoré dostali. (viď príloha A. 2) Podmienkou bolo utvoriť príbeh v minulom čase. Zadala som päť slovies v základnom tvare, ktoré museli zapracovať do príbehu – pick up, leave, bring, climb a clear up. Žiaci pracovali v trojiciach a na vytvorenie príbehu mali päť minút. Svoje príbehy prezentovali ústne pred celou skupinou. Mojou úlohou bolo kontrolovať, či dané slovesá dali do správneho tvaru v minulom čase - pravidelného alebo nepravidelného tvaru.

Upevnenie slovnej zásoby „Odpadky“ prebehlo súťažnou formou. Žiaci boli rozdelení do 3 skupín a priradzovali konkrétne obrázky do odpadkových košov. Bod získali za správne pomenovanie obrázku aj za jeho priradenie (obrázok č. 3). Na tabuľu sme pripli štyri koše – na papier, plast, sklo a bežný odpad. Každá skupina si vybrala 5 obrázkov. (viď príloha A. 3) Jednotlivci zo skupín tieto veci pomenovali a zaradili do príslušného stĺpca. Aj s touto úlohou si žiaci hravo poradili. Možno aj z dôvodu, že v triede si svoj odpad sami triedia.

Záverečná časť: Precvičenie minulého jednoduchého času a opätovné zopakovanie slovnej zásoby pomocou reťazovej hry „a chain game“. Na tabuľu sme napísali vetu: „We went up to the mountain and we brought down a tent.“ Prečítala som nahlas túto vetu a ďalší žiak pokračoval zopakovaním danej vety a pridaním ďalšej veci. Na začiatku hry sme si stanovili dôležité pravidlo. Ak sa nejaký žiak pomýli, skupina si musí zopakovať celú reťaz viet, ktorú sa im podarilo utvoriť ešte raz. V tejto časti hodiny sa žiaci najviac zabavili. Po piatich vetách sa stále niekto pomýlil a hra sa takto zopakovala trikrát. Ďalšou aktivitou bola samostatná práca. Žiaci tvorili tajničku (obrázok č. 4, č. 5, č. 6), ktorej hlavným slovom bolo „RUBBISH“. Na každé písmeno mali vymyslieť konkrétny typ odpadu. Slovo sa nemuselo začínať daným písmenom, ale mohlo byť aj jeho časťou.

Táto tematika ako aj jednotlivé aktivity sú časovo náročné, preto odporúčam blokové vyučovanie tejto témy.

Obrázok č. 1

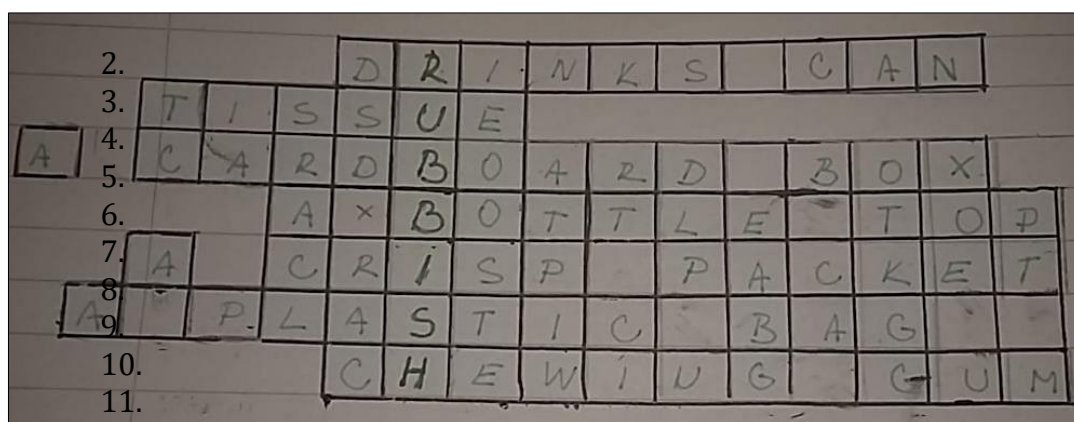
Zdroj: vlastný návrh

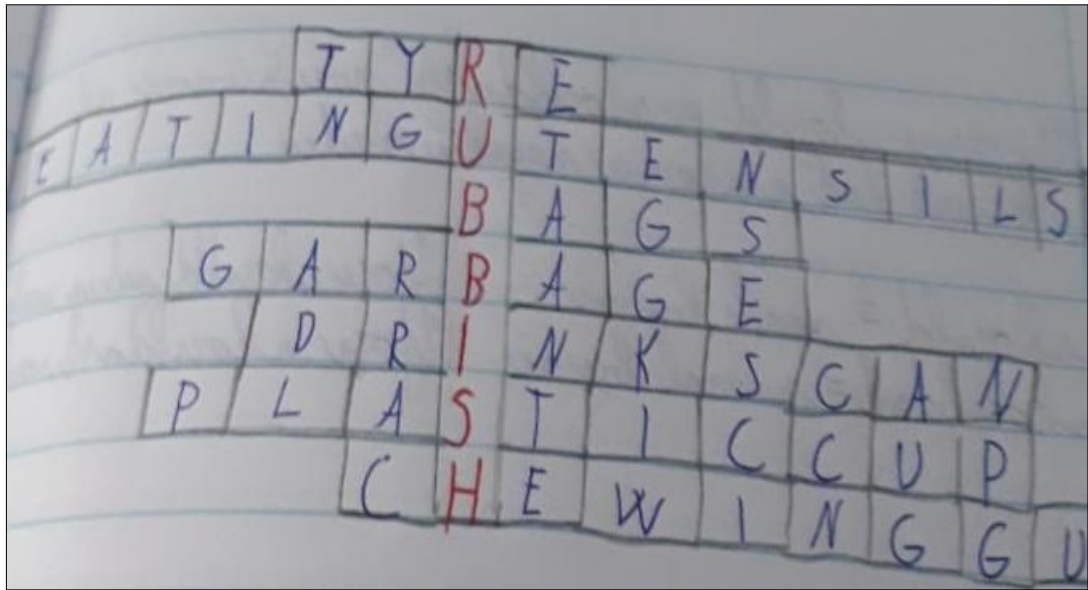
Obrázok č. 2
Zdroj: vlastný návrh

Obrázok č. 3
Zdroj: vlastný návrh

Obrázok č. 4
Zdroj: vlastný návrh

Obrázok č. 5
Zdroj: vlastný návrh

Obrázok č. 6
Zdroj: vlastný návrh

PRÍLOHA A

Príloha A. 1

Tonnes of rubbish is being cleared from Mount Everest

A huge clear up is taking place on Mount Everest as the climbing season starts. Tonnes of old equipment, rubbish and human waste litter the world's highest mountain. Now climbers are asked to remove it.

Canvas bags have been left around the various camps. Since 2014, climbers have been fined if they don't bring enough rubbish back with them after scaling the peak. Everest is sometimes described as the world's highest garbage dump.

The worst of the rubbish is found at Camp Two - 6,400m (21,000ft) above sea level. Helicopters are being used to bring down the trash, which includes oxygen tanks, tents, eating **utensils** and other camping materials. In the past, around 16 tonnes of rubbish has been removed from the mountain but it's not known how much is still up there.

Sherpas are actually paid \$2 for each kilo of trash they pick up, but it's all **volunteer** work for the tourist climbers. "This way we hope to bring down the trash without any extra cost" says the Tourism Department official Durga Dutta Dhakal. But some of the things that won't be coming down the mountain are the dead climbers.

1. Answer the questions.

1. What is the text about?
2. What's the name of the world's highest rubbish dump?
3. How much waste was brought down from Mount Everest in the past?

2. Are the following statements true or false? Circle the correct answer.

1. Tourist climbers can get \$2 for each kilo of trash they bring down.	T	F
2. Sherpas are fined if they don't bring the rubbish back.	T	F
3. Plastics bags are left on the mountain to pick up the rubbish.	T	F
4. Knives, forks and spoons are found in the camps.	T	F
5. 16 tonnes of rubbish is still in the mountain.	T	F

3. Find this information in the text.

1. three kinds of rubbish that people left on the mountain
-

2. one reason why the situation is better now

3. the worst place of the rubbish

Príloha A.2

Príloha A.3

WASTE

3 OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ

***Autorka OPS Mgr. Tatiana Hricová** je učiteľkou občianskej náuky na 2. stupni základnej školy. Vo svojej práci využíva metódy a techniky zamerané na osobnostný a sociálny rozvoj žiakov, realizuje so žiakmi piateho ročníka program Cesty k emocionálnemu rozvoju. V OPS popisuje využitie aktivizujúcich metód v praxi, na vyučovacích hodinách v predmete občianska náuka.*

Škola je inštitúcia, ktorá nielen vzdeláva žiakov, ale zároveň aj prezentuje rôzne hodnoty, postoje, názory. Osobnosť žiaka neformuje iba rodina, ale aj škola, v ktorej žiak trávi veľa času. Škola samozrejme nemôže úplne nahradiť funkciu rodiny, má ju iba doplniť. Práve v období formovania psychických funkcií u detí, škola významne ovplyvňuje osobnosť žiaka. Poslaním školy je predsa výchova plnohodnotnej osobnosti, ktorá pozná a chápe svoj vnútorný svet, je schopný pochopiť aj svoje okolie.

V súčasnom konzumnom svet sa však často do popredia sa dostáva otázka vlastníctva nie bytia. Mladý človek má problém nadväzovať kontakty, cíti sa opustený a osamelý, napriek tomu že ho obklopuje množstvo ľudí. Škola by preto mala u žiakov rozvíjať nielen IQ ale aj EQ aby žiaci pochopili svoje pocity a nálady, vedeli ich diferencovať, rozvíjať empatiu, asertivitu, zároveň im to pomôže pri efektívnejšom učení.

Emocionálna výchova je aj preto súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu. Nie ako samostatný predmet, ale ako súčasť každého predmetu a rovnako celého diania v škole.

Osobnosť žiaka rozvíjame v škole prostredníctvom rôznych aktivít. Využívame hlavne aktivizujúce metódy, ktoré viac motivujú, podporujú tvorivosť, aktivitu. Aktivity sú zamerané na sebaopoznávanie, pozitívne sebahodnotenie, sebauvedomenie, podporujú sociálne a emočné učenie. Je dôležité akým spôsobom budú aktivity realizované, aby boli pre žiakov prínosom, dôraz kladieme aj na komunikáciu, interpretáciu a vyhodnotenie každej aktivity. Žiaci sa môžu voľne vyjadriť, klásť otázky, zapájať sa do plánovania aktivít, deti analyzujú, navrhujú riešenia. Žiaci sa najlepšie učia cez osobnú skúsenosť.

Aplikácia aktivizujúcich metód a techník v rámci vyučovania

Tematický celok: Poznanie a pozitívne hodnotenie druhých

Téma: Pochvala, uznanie a ocenenie

Ročník: piaty

Cieľ: dokázať pozitívne hodnotiť svojich spolužiakov

Štruktúra vyučovacej hodiny:

Motivácia

Na tabuľku napíšeme heslo hodiny: „ Z jednej dobrej pochvaly viem vyžiť dva mesiace.“ (Mark Twain)

Pokračujeme v riadenom rozhovore o tom ako je pre každého z nás dôležitá pochvala a uznanie a naopak ako nepríjemne sa cítime vtedy, ak je naša práca nepovšimnutá. Pomáhame si otázkami kto žiakov chváli, ako často, ako sa pritom cítia, za čo ich chvália, kedy oni niekoho pochválili, ako sa cítia, keď niekoho pochvália, je

jednoduchšie pochváliť alebo prijať pochvalu. Či ich chvália rodičia doma a začo, či už dnes dostali nejakú pochvalu.

Expozícia

Prejdeme k hlavnej aktivite hodiny.

Aktivita: Kúpeľ uznania

Pred aktivitou si stanovíme spoločné pravidlá, žiaci sa môžu pohybovať po triede, ale neobmedzujú svojich spolužiakov, dodržiavajú bezpečnosť svoju aj spolužiakov. Žiaci si pripravia hárok papiera, naň každý žiak napíše svoje meno a priezvisko. Žiaci obkreslia svoju ruku. Hárok necháme kolovať po triede a navzájom si naň žiaci budú písať niečo pozitívne, pochvalu, poďakovanie. Pochvala by mala byť úprimná a konkrétna. Chválimo za konkrétnu vec, nie všeobecne. Vysvetlíme aj to, že adresáta chceme potešiť. Dôležité je samotné naladenie triedy, je dobrá ak si pripomenieme to pozitívne v triede. Stanovíme čas približne 20 minút, závisí to od veľkosti skupiny. Je samozrejme, že žiaci sa nemusia podpísať. Je to anonymné.

Po uplynutí času, si žiaci nájdú svoj hárok, prečítajú si ho. Žiaci vychádzajú z vlastných skúseností, zo svojho sociálneho prostredia.

Fixácia

Učiteľ povzbudí žiakov k diskusii. Ako sa vám aktivita páčila? Ako ste sa cítili? Bolo to príjemné? Cítil sa niekto nepríjemne? Bolo ťažké niekoho pochváliť?

Záver

V závere hodiny ústne zhodnotíme hodinu. Žiakom odporučíme, aby si hárky ponechali a prečítali aj s odstupom času. Žiakov povzbudíme do ďalšej aktivity, aby pochvalu šírili ďalej. Aj keď bol začiatok rozpačitý, ak budeme častejšie chváliť, určite to bude v budúcnosti jednoduchšie.

Odporúčanie pre prax

Väčšina žiakov prijala aktivitu pozitívne, po prečítaní svojich popísaných rúk sa cítili príjemne, celková atmosféra v triede je oveľa lepšia. Stane sa aj situácia, že napriek upozorneniu nájdeme na hárkoch aj negatívne vyjadrenia, učiteľ takúto situáciu musí skorigovať, väčšinou však prevažujú pozitívne pochvaly.

Je potrebné si uvedomiť, že nejde o klasickú hodinu a preto bude v triede aj väčší ruch, upozorníme na to aj vedľajšie triedy.

Žiakom môžeme pomôcť aj tým, že si v úvode spoločne so žiakmi napíšeme na tabuľu braistorming pozitívnych vlastností, pochvál, zároveň tým rozšírime slovnú zásobu.

Pre realizáciu samotnej aktivity je významné aj naladenie samotného učiteľa, aby on sám vstúpil do triedy pozitívne naladený.

Túto aktivitu realizujeme minimálne raz počas školského roka. Je to jedna z najobľúbenejších aktivít vôbec. Žiaci spočiatku nevedia čo majú písať, ťažko hľadajú slová pochvaly, uznania, povzbudení. Je potrebné im nechať dostatočný čas na premyslenie. Pre mnohých je ťažké nájsť vhodné slová pre pochvalu.

Prelína sa aj do každodenného života triedy, pomáha zlepšiť vzťahy a komunikáciu v triede.

V rámci osobnostného rozvoja sa touto aktivitou snažíme rozvíjať schopnosť napísať pochvalu, nájsť vhodné slová, vhodnou formou vyjadriť svoje pocity. Spoznať svoje pocity, vedieť ich pomenovať a podeliť sa s nimi. Zároveň aj vyhodnotiť čo je pozitívne a čo nie je, porovnať klady a zápory hodnotenia iného človeka. Nevyhnutnou podmienkou je to, aby žiak vedel identifikovať a pomenovať svoje city, prežívanie a aby rozumel hodnoteniu od svojich spolužiakov.

V rámci rozvoja sociálnych zručností pomôžeme rozvíjať pozitívne hodnotenie druhých v bežných podmienkach triedy.

Obmenou môže byť vytvorenie obleku priateľstva. Na farebné lístočky napíšu pochvalu, lístoček prilepia lepiacou páskou na telo spolužiaka, na ruku, plece. Výsledkom je farebný oblek pozitívnych vlastností či pochvál. Žiaci si v závere hodiny lístočky prečítajú a zhodnotia priebeh aktivity.

Žiaci sú tak pozitívne naladení, že často napíšu lístok aj pre svojho triedneho učiteľa alebo iného pedagóga. Niektorí si lístočky ponechajú aj počas dňa a takto „oblečení“ ostanú počas celého dňa v škole.

Pozitívna odozva prišla aj od rodičov, keďže žiaci prišli s lístočkami domov a opisovali dianie v škole. Väčšine rodičov sa aktivita páčila a v niekoľkých prípadoch ju dokonca zrealizovali aj doma. Mnohí si lístky zalepili doma na skriňu alebo v svojej izbe na nástenku.

Úlohou učiteľa je skorigovať správanie žiakov, môže sa stať že u menej obľúbeného žiaka bude tých lístočkov menej, preto vyzveme žiakov aby napísali odkaz pre každého v triede. Hlavne u mladších žiakov takáto situácia je nepríjemná, nie je cieľom aby žiak odchádzal z hodiny smutný ale práve naopak. V rámci profilácie vzťahov triedy je pre učiteľa dôležitý aj výsledok, keďže sa dozvieme kto je v triede obľúbený, kto je outsider.

Pre žiakov je veľmi príjemné zistenie dozvedieť sa o sebe pekné veci. Podpora sebavedomia, rozvoj sebahodnotenia, sebauvedomie ľudskej dôstojnosti pomôže pri formovaní osobnosti žiaka.

Pri výbere aktivít musíme brať do úvahy rôzne faktory ako vek žiakov, vzťahy v triede, úroveň komunikácie žiakov, postoj a autorita učiteľa.

Práca s textom

Žiaci pravidelne prichádzajú do styku s textom. Texty by mali vedieť prečítať, ale mali by im vedieť aj porozumieť, získať potrebnú informáciu, zhodnotiť a vyvodiť záver. Tie kompetencie by mala škola rozvíjať nielen na materinskom jazyku ale v každom vyučovacom predmete. Ak chceme aby si žiak učivo osvojil, musí mu najprv porozumieť.

V rámci osobnostného a sociálneho rozvoja je dôležité rozvíjať obdiv a úctu ku všetkým formám života, rovnako aj úctu k tým čo prídu po nás, je potrebné sa venovať pojmu ekologická etika. Ekologická etika - čo to je? „Je to o živote, o celom živote na Zemi. O Slonej matke, ktorá sa márne snaží chrániť svoje mláďa pred nebezpečenstvom, na ktoré ju príroda nepripravila, pred pytlákmi slonoviny s vojenskou technikou, ktorí vraždia v stále sa zmenšujúcom sloniom biotope. O vlkoch, ochrancoch životnej rovnováhy v lesoch, ktorých ľudia strieľajú ako škodnú - aj keď sami škodia lesoch podstatne viac než všetci ostatní obyvatelia lesa dohromady. O vtákoch, otrávených postrekmi a vytlačených z tradičných biotopov a o veľrybách zmätených hukotom lodných motorov. Je to predovšetkým o človeku, ktorý si o sebe myslí, že je ozdobou stvorenia a pánom tvorstva, ale chová sa vo svete ako slon v porceláne....“¹⁷

Danú problematiku môžeme zakomponovať do každého vyučovacieho predmetu, keďže je to aktuálne téma o ktorej denne hovorí v masmédiách.

Pri výbere vhodného textu máme rôzne možnosti. Môžeme pracovať s prevzatým textom, ide o autorizovaný text, uverejnený v knihách, časopisoch. Pri využití tohto

¹⁷ E. Kohák: Zelená Svatozář. Kapitoly z ekologickej etiky/ 2000/

zdroja je potrebné uviesť autora textu, názov textu a prameň, bibliografický odkaz. Takýto text nemôžeme meniť.

Druhou možnosťou je vytvorený text, viaže sa k danej aktivite, vytvoríme si ho priamo k danej problematike, zvyčajne je kratší.

Ďalšou možnosťou je zmiešaný text ide o prevzatý text doplnený o nové informácie.

Rozsah textu by mal byť primeraný veku žiakov, ich vedomostiam. Dôležitá je aj obťažnosť textu či samotná atraktivita pre žiaka.

Úlohou školy je to, aby žiaci vedeli ohodnotiť daný text, porozumeli mu, aby vedeli pracovať s textom, nájsť informáciu, vedieť rozlíšiť, ktoré informácie sú dôležité.

Žiaci by sa mali vedieť dobre orientovať v texte, aby vedeli nájsť potrebnú informáciu, tým si rozvíjajú slovnú zásobu, zdokonaľujú zároveň svoje vyjadrovacie schopnosti.

Aplikácia aktivizujúcich metód a techník v rámci vyučovania

Tematický celok: Etické aspekty ochrany prírody

Téma: Ochrana životného prostredia

Ročník: piaty

Cieľ: zdôvodniť osobnú zodpovednosť každého človeka za životné prostredie, vnímať svoje tvorivé možnosti pre ochranu životného prostredia

Štruktúra vyučovacej hodiny:

Motivácia

Vytvoríme si spoločne so žiakmi braistorming problémov ekológie, s ktorými sa stretávajú vo svojom okolí. Pomôžeme si otázkami. Ako sa nás týka znečistenie prírody? Stretli ste sa so znečistením svojho okolia? Ako si pomohol prírode? Ako môžeš ty pomôcť prírode? Heslovite píšeme nápady na tabuľu.

Expozícia

Spoločne so žiakmi si určíme pravidlá, ktoré budú dodržiavať počas aktivity. Navzájom sa navzájom nevyrušujeme, pracujeme samostatne, môžeme slobodne povedať svoj názor, nevysmievame sa s iného, ak nemáš chuť pracovať, potichu sed'. Posledné pravidlo spočiatku žiaci využívali, postupne ich však pohltila pracovná atmosféra. Žiakom rozdáme pripravený pracovný list, po prečítaní úvodného textu vypracujú odpovede na jednotlivé otázky.

Vypracovanie jednotlivých úloh nebolo náročné. Žiaci sa v texte dobre orientovali, danú problematiku pochopili.

Väčšina otázok v pracovnom liste sú doplňovacie stačí doplniť fakt, ktorý je jednoznačne daný v texte. Väčšina žiakov tieto otázky vypracovala správne a bez väčších problémov.

Pri testovej úlohe s alternatívnou odpoveďou prevažná väčšina žiakov odpovedala správne. Úloha s výberom správnej negatívnej odpovede robila žiakom problémy, správne ju označila iba polovica opýtaných.

Svoju tvorivosť, fantáziu ale aj schopnosť dedukcie využili žiaci pri vytváraní nadpisov. Najväčšia skupina nadpisov bola ovplyvnená čiastočnou informáciou, ktorá sa vyskytla v texte, napr. Znečistený vzduch v Indii Dobrý nápad. Boli tu aj nadpisy, ktoré svedčili, že žiaci porozumeli problematike a vyvodili záver, napr. Ekovýfuk, Ekofarba, Všetko zlé je na niečo dobré, Pre lepší svet. Žiaci vytvorili aj nadpisy, ktoré sa približovali k pôvodnému názvu, napr. Dobrý nápad.

Pri polootvorenej poslednej otázke boli najväčšie problémy, keďže žiaci mali vyjadriť svoj názor, ako môžu oni prispieť k ochrane prírody. Práve tu sa mohli inšpirovať

a vymyslieť niečo originálne ale zároveň niečo zrealizovateľné v ich blízkom okolí. Mnohé odpovede sa týkali triedenia odpadkov či už doma, alebo v triede,

Fixácia

Prebehne diskusia. Ako sa vám pracovalo? Ako sa vám páčila aktivita páčila? Ako ste sa cítili. Čo ste sa dozvedeli? Čo vás zaujalo? Čo urobíte s vecami, ktoré už nepotrebuje? Ako doma zaobchádzate s odpadom? Ako recyklujete v škole? Vyrobili ste už niečo z odpadu?

Záver

V závere vyučovacej hodine diskutujeme o tom, či my vlastnime veci alebo je to naopak, koľko veci vlastnime, či všetky tie veci naozaj potrebujeme, čo urobíme s vecami, ktoré už nepotrebujeme. Žiaci si aspoň trochu uvedomia kam vedie ich konzumný spôsob života, možno ich to motivuje k inému konaniu, správaniu, zamýšľali sa nad možnosťou recyklácie vecí o ktorých si mysleli že už sú d'alej nepoužiteľné.

Odporúčanie pre prax

U mladších žiakov môžeme úvodný text prečítať nahlas. Druhé čítanie prebehne jednotlivo nahlas. Spoločne prebehne diskusia o tom čomu nerozumeli, čo im nebolo jasné. Spoločne môžeme vypracovať jednotlivé otázky.

U starších žiakov môžeme použiť aj metódu 3-2-1. Úlohou žiaka je vyhľadať v texte 3 informácie, ktoré považuje za dôležité. Potom vyhľadá 2 informácie, ktoré ho v texte zaujali, nové informácie o ktorých predtým nevedel. Neskôr napíše 1 informáciu, na ktorú nenašiel odpoveď, nepochopil v texte, nebolo to v texte dostatočne vysvetlené.

Žiaci vyhodnotili ako dôležitú informáciu to, že znečistenie v meste ohrozuje zdravie obyvateľov. Aj z použitých zdrojov dokáže vytvoriť niečo využiteľné. Žiakov zaujala informácia o tom že odpad sa dá využiť ako nový zdroj na atrament, že to vymyslel vysokoškolský študent, ide o ekologickú farbu a pod. V texte nenašli informáciu o cene farby, ako dlho trvá proces výroby, kde sa farba predáva.

Touto aktivitou rozvíjame aj tvorivosť u žiakov, podporujeme tým zároveň ich jedinečnosť a výnimočnosť. Každé dieťa je jedinečné a výnimočné a len od nás záleží, či tú jedinečnosť budeme podporovať a rozvíjať alebo naopak utláčať. Práve spoznávanie inšpiratívnych ľudí, detí obohacuje, pozitívne ovplyvňuje. Je potrebné rozvíjať originalitu, schopnosť vytvárať nové a neobvyklé riešenia a nápady.

V úvodnej časti ako motiváciu, môžeme využiť video s ekoproblematikou.

Pri práci s textom je dôležité žiakov naučiť, aby si všímali aj ilustrácie, zvýraznené texty, texty pod čiarou. Pomôže to pri rýchlejšej orientácii v texte.

Po realizácii aktivity je potrebné hodnotenie učiteľa. Väčšinou ide o slovné hodnotenie. Je dôležité žiakom poskytnúť spätnú väzbu. Vychádzame pri nej z kritérií, ktoré vyplývajú z cieľa. Je žiadúce žiakom povedať aj určitú prognózu do ďalšieho vývoja, napr. čo by mal rozvíjať, podporiť žiaka v jeho úsilí.

Opísané aktivity vychádzajú priamo z praxe. Čítanie je každodennou súčasťou nášho života, žijeme v dobe kedy máme ľahký prístup k informáciám, je však oveľa dôležitejšie ako s týmito informáciami dokážeme pracovať v rámci vlastného sebarozvoja.

Použité zdroje:

Bačová, D. Onušková, M. Rozvoj čitateľskej gramotnosti prácou s textami zameranými na osobnostný rozvoja a etické aspekty. Bratislava: MPC, 2015. 44 s. ISBN 978-80-565-1108-4

Kohák, E. Zelená Svatozář. Kapitoly z ekologickej etiky. Praha : SLON, 2000. 212 s.

ISBN 978-80-85850-86-4

Lesňák, S. Hravá etika. Pracovný zošit pre 5. ročník ZŠ. Bratislava: Taktik, 2017. 71s.

ISBN 978-80-8180-057-3

Pracovný list č.1

Originálne nápady pomáhajú zmeniť svet

V najväčšom indickom meste Dillí bojujú so znečistením vzduchu – so smogom a zápachom ohrozujúcim zdravie obyvateľov. S riešením prišiel vysokoškolský študent, ktorý prišiel na to, ako premeniť odpad z výfukov na atrament. Vytvoril zariadenie, ktoré primontoval k výfuku. Zachytáva motorové usadeniny. Po naplnení tohto zariadenia ho na vybraných čistiacich staniciach vyčistia a môže sa opäť používať. Usadeniny zo zariadenia odovzdajú do laboratória, kde ich zbavia ťažkých kovov a prachu. Potom získaný materiál rozomelú a s liehovým roztokom a olejom vytvoria atrament do tlačiarne alebo do pera. Dá sa použiť ako ekologická farba na maľovanie.¹⁸

1. V nasledujúcej vete doplň chýbajúce slová:

V najväčšom..... meste bojujú so znečistením vzduchu.....

2. Kto prišiel so zaujímavým riešením?.....

3. Čo najviac znečisťuje vzduch v meste?.....

4. Je pravda, že odpad z výfukov sa dá využiť ako farba na maľovanie?

ÁNO

NIE

5. Z úvodného textu nevyplýva:

A, Konzumný spôsob života je pre prírodu prínosom.

B, Motorové usadeniny sa dajú ekologicky využiť.

C, Aj mladí ľudia prispievajú k ochrane ovzdušia.

6. Vymysli pre daný článok nový nadpis.

7. Doplň vetu

Aj ja som zodpovedný za miesto kde žijem, preto.....

Vyjadri sa k svojej práci.

Ktorá úloha sa Ti páčila?

Zhodnot' svoju prácu zakrúžkovaním smajlíka.

Kohák, E., 2006. Zelená Svatozář. Kapitoly z ekologickej etiky. Praha: SLON. 212 s. ISBN 8085850869

¹⁸ Lesňák, S. Hravá etika. Pracovný zošit pre 5. ročník ZŠ./2017/